

LEVENSBESCHRIJVING VAN
JOHANNES VAN WELZEN

VÓÓR DE WIJNGAARD
IN DE WIJNGAARD
DÓÓR DE WIJNGAARD

Door hemzelf beschreven

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

TOELICHTING

Johannes van Welzen, werd geboren 22 februari 1887 te Leiden. Zijn ouders waren Petrus Anthonie van Welzen en Anna van der Laan. Het gezin verhuisde in 1889 naar Rotterdam.

Als jongeman kerkte Johannes regelmatig bij ds. H. A. Minderman. Ook bij de predikanten H. Stam, D. B. van Smalen, D. Klinkert en J. J. Otte. Met het volwassen worden werd Johannes hoe langer hoe meer "vroom goddeloos", zoals hij zelf schrijft. Van Welzen, die op 19 april 1908 getrouwd was met Esther Spaanderman, verdiende als bakker de kost. Later begon hij een fabriek in suikerwerken, maar dat liep uit op een fiasco.

In zijn levensbeschrijving deelt hij mee hoe hij tot bekering kwam.

Daarna begon hij in 1927 met spreken, eerst in een hervormde evangelisatie in Leiden; later sprak hij ook wel in Rotterdam, onder andere in de Dijkstraat voor de S.G.P. Hij kreeg in deze stad een zekere aanhang en het bestuur van de evangelisatie benoemde hem tot voorganger. Daarna stelde men pogingen in het werk om hem te laten bevestigen als predikant in verband met de bediening van de sacramenten. Van Welzen stemde hiermee in. Hij achtte zich geroepen tot het predikambt met de tekst: "Gaat dan henen, onderwijst al de volken" (Matth. 28:19).

Men nam contact op met ds. H. Siegers die de gemeente institueerde als een Nederduits Gereformeerde Gemeente. Op 9 juni 1932 bevestigde hij Van Welzen als predikant in het zendingsgebouw aan de Gerard Scholtenstraat 123. De tekst was Lukas 4:18 en 19. Van Welzen deed intrede met Galaten 1:11 en 12.

Op verschillende plaatsen is de gemeente bijeengekomen. Eerst in de Zaadakkerstraat, later in een afgedankt hervormd kerkgebouw. Driemaal hield Van Welzen 's zondags dienst, daarbij werd gezongen uit de berijming van Datheen.

Hij raakte in Rotterdam wel in grote problemen. In zijn autobiografie stond Van Welzen hier ook uitvoerig bij stil. Het kwam zelfs zover dat de toegang tot het gebouw hem eens geweigerd werd. Er vloeide een rechtszaak uit voort, waarbij Van Welzen in het gelijk gesteld werd.

In augustus 1935 volgde een beroep naar Gouda, waar hij al gedurende vijf jaar elke maandagavond gesproken had in het vergaderlokaal "Tot heil des Volks" in de Peperstraat. Ds. Van Welzen preekte afscheid van zijn Rotterdamse gemeente uit Openbaring 3:1 en hij deed zijn intrede met 1 Korinthe 3:10b en 11. De gemeente werd geïnstitueerd als een Nederduits Gereformeerde Gemeente op 19 september 1935; Van Welzen is haar tot aan zijn dood trouw gebleven ondanks de 38 beroepen, die in de loop van de jaren op hem werden uitgebracht.

In Gouda is hij begonnen met het uitgeven van een eigen tijdschrift, *De Trompet*, dat rond 1970 nog zo'n honderd abonnees telde. Van Welzen heeft meer publicaties uitgegeven. In zijn levensbeschrijving noemt hij geschriften van Bunyan, Cowper en een levensbeschrijving van Catharina van de Wetering. Ook de brieven van Ledeboer en de preken van ds. W. Woudwijk (1869-1920) gaf hij uit, dit alles in gestencilde vorm, omdat de oplage niet groot was.

Ds. Van Welzen had goede herinneringen aan ds. Woudwijk. Ds. Woudwijk preekte eens te Gouda voor een volle zaal. Hij vroeg: "Waar komen jullie vandaan? En wat komen jullie doen?" De volgende keer waren er de helft minder en tenslotte bleven er

weinig over. Ds. Van Welzen ontknoopte het raadsel: "Hij ontgrondde de huichelaar aan zijn valse gronden. En die waren er veel, die zichzelf met een tekstje of een versje op de been hielden. Eén ding is zeker, dat de Heere hem voor veel zielen heeft willen gebruiken."

In 1940 bevestigde ds. Van Welzen de godsdienstonderwijzer J. Kars als predikant in Kralingseveer. De evangelisatie waarin Kars voorging, werd geïnstitueerd als een Nederduits Gereformeerde Gemeente.

Na de Tweede Wereldoorlog leefden Van Welzen en zijn Goudse gemeente een tijdlang samen met andere vrije gemeenten zoals die te Groningen (met ds. H. van der Veen), Hilversum (met ds. A. van Zon), Monster (met ds. A.P. Lucas), Rotterdam-Zuid (met ds. T. Woudwijk), Scheveningen (met ds. W.G. Kruithof) en Vlaardingen (met ds. L. de Voogd). Van 1953 tot 1955 waren de Goudse predikant en zijn gemeente aangesloten bij het Presbyteraal Hervormde Kerkgenootschap, dat ontstaan was na de schorsing van ds. G. Taverne van Hoozevee. In 1962 zocht men aansluiting bij de Christelijke Gereformeerde Gemeenten van ds. H. Visser Mzn. Toen bleek dat ds. Visser het gewenst achtte dat ds. Van Welzen emeritaat zou aanvragen, werden de onderhandelingen gestaakt. Een gedeelte van de gemeente scheidde zich toen af en vormde alsnog een Christelijke Gereformeerde Gemeente, geleid door ds. J.W. Kloot. Ds. Van Welzen bleef met het overgebleven gedeelte diensten beleggen in het gebouw Eben-Haëzer in de Crabethstraat. In dit gebouw hield hij in februari 1970 ook zijn tienduizendste preek. Later kocht hij een herenhuis in de Zeugstraat, waarin men toen de diensten ging houden. Zijn gemeente was in deze tijd al zeer geslonken. Ds. van Welzen had een eigenaardig karakter en handelde zelfstandig. Van kerkelijke hiërarchie moest hij niets hebben. Hij was onder Gods volk geen onbekende, maar er bleven bij een gedeelte vraagtekens over, waardoor geen nauwe band ontstond.

Ds. van Welzen overleed op 18 juli 1973 in Gouda. De begrafenis werd geleid door twee voorgangers, de heren Padmos en De Redelijkheid. Zijn tweede vrouw, Wilhelmina Hoogerdijk, met wie hij op 13 februari 1963 in Gouda getrouwd was nadat zijn eerste vrouw was overleden, overleefde hem.

HIER IS DAN EEN BELEVINGS BESCHRIJVING VAN EEN VAN DE
GEMEENTE DER VERSTROOIDEN

GOUDA, 22 februari 1961

Het is mij meermalen gevraagd om mijn levensbeschrijving op papier te zetten, maar het is mij nooit voorgekomen zulks te doen, daar ik mijzelf het niet toevertrouwde. U zal zeggen: *Vertrouw u het dan nu uzelf toe?* In geen geval, maar als de Heere het mij geven mag, het als een alles verbeurd hebbende zondaar neer te schrijven.

Wat is feitelijk een mens? Niets, en nog eens ... niets, dat is hij geworden door de val in het Paradijs, en bij de geboorte meegekregen, want de kinderen dragen niet de zonde van de ouders, en ook andersom niet. Wat Adam heeft bedreven hebben wij gekregen bij onze geboorte.

Ik weet ook thans niet, hoe ik beginnen zal want het begin is van HEM Die zondaren levendig maakt, mocht de Heere dan ook in deze het BEGIN zijn.

Wat zal ik anders schrijven als Hij het mij niet wil geven, om het duidelijk te maken, wat de Heere heeft gedaan aan mij, en wat ik heb gedaan.

Nu kwam het zo, dat ik een herinneringspredikatie zou houden op 19 september van mijn 25 jarige ambtsjubileum te Gouda. Ik had er geen zin in. Maar toen kwam mij steeds voor: *Schrijf, schrijf!* En toen werd ik gewezen op hetgeen wat ik niet gewild had en niet gezocht. Ik vroeg dan gebrekvol of de Heere mij wilde leiden en helpen in dat schrijven, ik weet echt niet hoe ik moet beginnen. . . en toch zal er eerst een begin moeten wezen wil er een einde zijn. Nu weet ik wel, dat de Heere het begin en het einde is. Als het zó zal zijn, dan is het goed, anders niet. Dus ga het proberen.

Er staat op de kافت: Levensbeschrijving, Voor de Wijngaard, in de Wijngaard, door de Wijngaard. Ik zou er nog bij kunnen doen: UIT DE WIJNGAARD, maar dat ligt niet in mijn hand, daar vrees ik juist het meeste voor, hoe dat zal gaan. Dat moet ik afwachten, want dat hangt van de Heere af, maar gebeuren zal het. Nu wil ik dan proberen het zo duidelijk mogelijk mee te delen.

Ik ben geboren te Leiden 1887 uit een schatrijk en nochtans arm geslacht. Van mijn moeders kant waren er vele die behoorde bij Jesaja 42 vers 39, bij die afzonderden, van mijn vaders kant weet ik niet of er één was.

Dat weet ik wel dat ik een afgebedene was; dat zei grootvader en grootmoeder. Dat heeft mijn moeder mij verteld toen de Heere mij kwam om te keren. Van kindsbeen af was ik zeer begerig bij het Volk te wezen, en ijverig in het bidden, maar wist al vroeg dat ik er zo niet zou komen.

Mijn ouders verplaatsten zich naar Rotterdam toen was ik twee jaar, wij woonde toen in Raampoortlaan tegenover de Bokelstraat. Het was maar een klein huisje met een kamer met een aanrecht en één bedstee. Ik weet nog zeer goed dat toen moeder weg was om een boodschap te toen dat ik petroleum dronk uit een kan, uit een kopje. Ik werd zó ziek dat de dokter moest gehaald worden het was dokter Olievier Verhaar, een man die God vreesde, zo ik later hoorde. Dat weet ik wel ik had het benauwd en het werd sterven zo men dacht. Ik lag met hoge koorts te worstelen en te ijlen. Ik zag de hel open voor mij, en dacht eeuwig om te komen. Toen was ik vijf jaar. Ik voelde de vlammen van de hel, en moest daar in, maar er was iemand met een

witkleed en greep mijn hand en redde mij. Ik wist niet dat die dokter en moeder op haar knieën lagen te bidden om mijn behoud. Wat gebeurde er? Ik begon over te geven na dat gebed, zo moeder en grootmoeder zeiden. Mijn aangezicht moest zó gezwollen zijn en mijn ogen toen ik wakker gemaakt werd; ik vloog door mijn bedje, wat ik niet wist. Ik was blij dat ik nog leefde en raakte aan het bidden, en zou nooit meer zondigen. Maar daar is niets van terechtgekomen, want toen ik beter werd kwamen de zonden voor de dag.

Ik had daarbij beugels aan van de Engelse ziekte net als mijn broer. Ik schommelde over de straat, en ging naar een winkeltje en deed daar kwaad. Ik kreeg van die oude man een flink pak slaag op mijn broek en ging huilend naar huis, en kreeg toen een flinke vermaning van moeder en grootmoeder. Ik lag in mijn bedje te bidden en zou het niet meer doen.

Wij verhuisden naar de Almondestraat 61 en daar werd ik aangetast met zweren als er iemand kwam dan moest ik naar boven; zó zag ik er uit, het was douwworm. Op school en op de straat haten mij de kinderen omdat ik vroom sprak zij noemde mij *kwezeltje*. Het gebeurde dat er een schooljongen was die tegen moeder zei, dat ik een vloek had gelaten. Toen moest ik bij moeder komen, o wat heb ik toen geweend, het was niet waar. Als ik naar bed ging bad ik altijd om een nieuw hart. Ik vroeg dikwijls om zo rijk te worden als dat volk des Heeren. Ik weet nog heel goed dat ik veel zondagen door mocht brengen bij twee kinderen Gods. De oude Wielaard kon dan zo mooi vertellen van de Bijbel, dan zat ik met open mond te luisteren.

Ik hield veel van die kinderen Gods. Als de meester op de school liet zingen: "*Maar het WOORD des Heeren zal EEWIGLIJK bestaan*", dan zong ik zo hard ik kon mee, dan was het of ik dat gevoelde dat het wáár was.

Ik weet nog als de dag van gisteren dat er een oude nicht boven ons woonde; ook een echt kind van God. Zij was zo slecht geweest, maar de Heere had haar getrokken uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Zij had een kankergezwell

Wij mochten om de beurt, mijn broer Frits en ik, pap bij haar eten, en dan vertelde zij ons veel van dat Lieve Wezen. O dan zonken wij weg. Zij is toen gestorven en zo heerlijk weggegaan als een arme Lazarus. Als ze pijn had zei ze: *ja kinderen dat zijn nu de zonden en daarom moet een mens lijden*.

Na enkele jaren ging ik van school af. Ik was toen tien jaar. Vader kreeg een groentezaak met kolen er bij op de Botersloot. Eerst ging dat goed, toen is er een zwakke winter opgekomen, dat er geen kolen werden gestookt. Het jaar daarop kwam er een ziekte in de aardappelen, dat de beste 'Janne' aardappelen uitstierven door ziekte.

Het oordeel lag toen ook op ons land. Er brak een werkstaking los, zó erg dat er gevechten uit ontstonden. Er werden soldaten opgeroepen en afweergeschut op het stadhuis geplaatst. Toen was het spoedig afgelopen. Dat was alles het begin van de narigheid.

Die zelfde tijd kregen wij een overstroming vanwege de vele regen. Het water stond 50 cm hoog in ons huis. Mijn vader was op reis voor de zaak en mijn moeder lag te bidden om hulp. Toen is het gebeurd dat moeder zou verdrinken. Ik vroeg om kracht aan de Heere en droeg moeder op mijn elfde jaar naar boven op het kleine trapje uit de benedenwoning. Vader had duizenden mudden aardappelen opgedaan; in de Lommerdstraat en Doelestraat lagen de pakhuizen vol met aardappelen. Zo ik zei brak

er toen een ziekte uit in de aardappelen. Toen de deuren opengingen kwam de stank uit de pakhuizen. Er bleef niet veel van over van al die aardappelen.

Moeder kreeg die oordelen te zien, want het was over geheel Nederland. Dat was in 't jaar 1898. O, wat een ellendejaar! Daar volgde een strenge winter op, zó erg dat de mensen die geen dekking genoeg hadden bevroren. Toen kreeg vader het erg druk met de kolen te verkopen. Hij reed toen af en aan met een grote handwagen met honden er onder, naar de mensen. Mijn broer Frits en ik meesten toen in de Doelestraat de mensen helpen aan kolen. Vader bleef lang weg en er kwamen op dat ogenblik geen mensen kolen halen. Het was geloof ik etenstijd. Wij zaten samen in een klein hokje met een houtskool kachel, Het was feitelijk een oude emmer, dus geen pijp er aan. Vroeger gebruikten enkele mensen houtskool. Kleermakers waren er verzot op. Maar nu ter zake.

Wij waren in slaap gevallen door de damp van de houtskool in dat kleine hokje. Wij waren bewusteloos. Gelukkig kwam er een vrouw om kolen die ons niet wakker kon krijgen. Zij riep de burens. De deuren werden opengezet. Wat er met ons is gebeurd weet ik niet, maar de Heere had ons gered van de dood. Dat konden wij wel zeggen. Door Zijn goedertierenheid zijn we weer bijgekomen. Wat hebben wij toen als twee kinderen de Heere mogen danken. Vader en moeder werden zo arm in dat bedrijf dat we de zaak moesten verkopen. Ook dat bracht weinig op.

Ik ben toen bij de Joden op de Botersloot gaan dienen. Dan bij die en weer bij een ander. Omdat zij op de zaterdag hun Sabbat vierten ging ik de kachels aanmaken of opstoken, enz. Daar heb ik de werkheiligheid goed gezien, wat die mensen deden buiten God, want zij erkenden de Christus niet. Er waren rijke Joden bij. Op een morgen toen ik de kachel had aangemaakt en stof had afgenomen zag ik in een kamer een gouden horloge hangen. Ik dacht, moeder is zó arm en deze zó rijk, ik moest dat ding maar meenemen, dan breng ik het in de lommerd en dan heeft moeder geld. Toen ik het ding in mijn hand had kwam er een stem: *Gij zult niet stelen!* O, wat schrok geweldig! Ik keek de kamer rond wie dat zei. Maar ik zag niemand. Ik dacht hoe is dat nu mogelijk? Ik beefde over mijn gehele lichaam. Mijnheer was nog niet op. Het was nog zeer vroeg. Ze lagen nog op bed. Ik ging uit angst weer belijdenis doen bij de Heere. Ik was nu een dief. Wat heb ik toen benauwde nachten gehad! Ik had gelezen in Gods Woord dat geen dief in de hemel kon komen. Dus ik ook niet. Dit zakte met bidden en smeken weer weg.

Wij gingen verhuizen, dus niet meer dienen bij de Joden. Ik weet nog heel goed, dat moeder niets meer in huis had. Ik moest twee centen melk halen in de Zomerhofstraat. Het winkeltje is er nog. Ik liep te bidden: "Ach Heere, geef moeder alstublieft centen". En wat denk u dat er gebeurde? Ik zag eerst een kwartje, toen een dubbeltje, nog een kwartje, totdat ik één gulden en zesenvijftig cent had. Ik hield mijn hand goed dicht en vloog spoedig naar huis. Ik riep aan de trap: *moeder!! Ik heb geld!!* Ik legde het op tafel en moeder zei: *hoe kom je daar aan? Dat heb je toch niet gestolen?* Ik zei: *nee moeder, ik heb de Heere gevraagd om centen voor u en toen lag het op de straat.* O, wat heeft moeder toen de Heere mogen danken!

Moeder en grootmoeder waren schatrijk naar de ziel, maar o zo arm in de natuur. Ik dacht wel eens als ik de Heere was, dan gaf ik die kindertjes volop geld. Maar dat deed de Heere niet.

Mijn vader was zonder werk en kon niet aan de slag. Wij woonden toen ergens anders. Ik zag in de Agniesenstraat een bordje hangen: *Een leerjongen gevraagd.* Het was een

loodgieter. Ik stapte naar binnen en ik werd aangenomen. Ik moest in die winkel van alles doen. Wij gingen op karwei in de Houttuin. Ik moest een stuk goot naar boven dragen. Ik ging de trap op met de gedachte: *geld verdienen voor moeder*. Ik was boven en viel uit de hoogte op een hoop krullen van de timmerman. Ik herstelde mij en ging weer omhoog. Maar toen zag ik de heleboel in de rondte draaien. Ze hebben mij toen van de ladder afgedragen en ik moest naar huis. Afgekeurd voor loodgieter. In de Jonker Fransstraat zakte ik in elkaar. Ik werd thuis gebracht met een hersensschudding. Daar lag Jan, geen baas meer en geen centen voor moeder.

Ik herstelde door des Heeren goedheid en werd bij een slager in dienst genomen. Ik moest klanten bedienen en dat ging heerlijk. Ik moest meehelpen worst maken. Ik kreeg een paar klompen van de juffrouw; het ging heel goed, zo ik dacht. Wat gebeurde? Ik dacht zoveel worsten hier en vader moet met droog brood naar zijn werk. Ik dacht, zo'n worstje eraf, dat hindert niet. Dus ik ging met de worst tussen mijn slagierskiel de winkel uit. Ik had vlees en vet mee gekregen. Het was feitelijk erg gemeen, want die baas en juffrouw waren goed. Ik zou de winkel uitgaan en de baas riep mij terug, waar al de mensen in de winkel bijstonden. O, wat schaamde ik mijzelf! Hij zei tegen de mensen: *kijk eens wat een grote dief! Ik zal de politie maar halen*. Maar dat gebeurde niet. Ik moest een verklaring afleggen dat ik het niet meer doen zou. En daar ging Jan zonder die gestolen worst, ik durfde niet meer bij die baas terugkomen en moeder heeft mijn klompen gehaald. *Wat is toch een mens! Dacht ik. Wat zit hij gemeen in elkaar*.

Dat duurde zo een klein poosje en toen ging ik in dienst bij een banketfabriek en Suikerwerk-Chocolade. Dat was wat! Nu ging ik met een loon van f 2,50 beginnen. Daar heb ik wat geleerd. Ik mocht overal in helpen en de baas was erg tevreden. Hij zei: *jij wordt een vakman*. Ik bad in schaftijd voor mijn eten, en dat zagen enkele mannen en die deden dat niet. Ze spotten met mij. En dat nam ik niet, ik ging ze vermanen. Op zekere dag hadden ze afgesproken iets met mij uit te halen, wat ik niet wist. Ze hadden een pil gemaakt van chocolade om letters te maken voor dat goddeloze feest. Ze zeiden: *Joh, lust jij een stukje?*"

Ik zei: *ja*.

"Houdt dan je mond open!"

Ik deed dat, maar o wee, zij lieten toen een stuk in mijn mond vallen, ik dacht dat ik stikte. Ik kon het niet inslikken, en ik kon het er niet meer uitkrijgen, het kleefde aan mijn gehemelte. Ik werd rood en met dat alles kwam de patroon binnen, en die zag dat! Hij werd zó kwaad en hij hielp mij. Eindelijk was het er uit. Mijn mond vol maar ik kon nu weer ademhalen. Die mannen kregen een standje.

Nu gaat er weer wat gebeuren. Wij hadden een klein afgesloten kamertje dat werd genoemd een stoof. In die stoof brandde een kachel of liever gezegd, er liep een pijp van een kachel door. Dat was voor suikerwerk te drogen dat opgespoten was en voor bruidsuikers. Op een dag, dat ik bezig was om wat in die stoof te zetten, deden zij de deur dicht achter mij op slot en lieten mij zitten. Het was net schaftijd.

Ik had al een poosje gezeten, en dacht zo te sterven tot dat eindelijk de baas binnen kwam. Die hoorde mij kloppen, hij deed de deur open ... en daar lag ik op de grond. Ze hebben mij toen bij gebracht met water. Ach wat heb ik toen mogen bidden om behoud van mijn ziel! Die mensen die dat deden waren rooms en hadden een hekel aan mij omdat ik ze waarschuwde voor het vloeken. Ik kon al niet zwijgen. Toen gaf de Heere Zijn stem te horen, en die baas is zo arm geworden dat al het personeel werd ontslagen.

Daar stond ik weer. Ik kreeg toen een baas in de Pijnakkerstraat daar leerde ik het vak, van kok in een Banketbakkerij. Mijn vader moest toen één gulden toe geven. Maar toen ik veel van het vak had geleerd had, toen begon mijn vader voor zichzelf te werken en dat lukte toen. Vader kreeg om te bakken een ouderwetse oven in de Van Speijkstraat. Wij gingen toen op de markt staan in Leiden, en dat ging toen goed. Wij kregen toen een winkel in de Van der Duinstraat in het noorden. Dat ging toen best. Ik zorgde toen voor taarten, tompoezen, enz. Wij kregen overal klanten, het ging vader voor de wind, zou men zeggen.

Maar nu moet ik even terug naar een pijnlijke geschiedenis. Wij woonden in de Warmoezierstraat. Vader was zonder werk omdat hij niet op Gods dag mocht werken van moeder en grootmoeder. Hij wilde dat zelf ook niet. Dat duurde weken. Wij waren toen weer aan de grond gebracht, alles raakte op. Wij waren zó arm dat wij geen eten meer hadden. Ik ging 's morgens vroeg naar de markt en kreeg dan afval, groenten van de boeren. Aardappels die uit de zakken vielen raapte ik op. Als ik dan een zak vol had dan liep ik naar mijn gedachten God te loven en te danken. Ik liep door de Warmoezierstraat. Daar had je een broodfabriek, en daar stonden al de bakkerswagens op hun kop. Dus de broodkrumels vielen naar beneden. Ik had een linnenzakje bij me en daar raapte ik de krumels in, en dan naar huis. Maar wat is er toen gebeurd? Die meestersknecht had het door een raam gezien. Toen ik 's morgens weer kwam, dat was dan meestal om 5 uur, om krumels, toen riep die meesterbakker mij binnen.

Hij vroeg: *voor wie zijn die krumels?*

Ik schaamde mij wel een beetje. Ik loog en zei: *voor de kippen.*

Die man zei: *zeker met twee poten.* "Zeg mij eens eerlijk voor wie ze zijn."

Toen kwam het hoge woord er uit, voor mijn zusjes en broertjes, moeder en grootmoeder.

"Kom eens mee."

Ik dacht wat is mis, ik had het eerst moeten vragen, dus weer een dief! Maar dat was niet zo. Hij zei: *hier heb je vijf broden van gisteren, en die kom je elke morgen hier halen zijn er geen oude, dan krijg je verse.*

Ik had lopen bidden onderweg: *"Och Heere geef ons toch alstublieft eten; verdiend hebben wij het niet; och Heere, help."* En wat denkt u dat ik kreeg?

*Hij zal ze nimmer omdoen komen
In duren tijd en hongersnood.*

Ik zei: *ik dank U Heere.*

Toen zag ik, lopende, de gehele weg die de Heere ons gedragen had. Het klinkt wel vreemd, maar het was net als of op elk brood stond die tekst uit Psalm 33 vers tien. Wat dankte ik die meesterknecht! Ik kreeg voeten der hinden.

Ik liep door de Warmoeziestraat heen, en daar stond op die bakkerijdeur: *Een jongen gevraagd.* Ik zei: *Heere help mij.* Ik belde aan, en de bakkersvrouw deed open.

Ik zei: *Juffrouw kan ik hier komen werken?*

Ze zei: *och, je ben veel te klein.*

Ik zei: *ja, maar klein en dapper.*

Ze lachte. Ze riep aan de trap: *Piet, kom eens even!*

De meesterbakker kwam naar beneden en lachte eerst. Ik zei: *ja meester, ik kan op- en afleggen.*

"Zo, zo zei hij, dat heb je al meer gedaan?"

Ik zei: *ja meester, bij mijn vader.*

"Ik weet het goed gemaakt, je kan direct aan het werk."

Ik ging een schort halen en vloog over de weg. Ik moest op een kistje staan, en legde de koekjes op de plaat en zó gauw, dat de meester keek naar de andere knechts, en zei: *jij krijgt een beginloon van f 2,50.* Ik dacht dat is van de Heere. Ik was zo blij.

Dat vergeet ik mijn hele leven niet, de uitredding van de Heere. Hij maakte Zijn woord waar aan mij. Ik kan al die verzuchtingen niet neer schrijven. Ik had de Heere lief, maar ik was net als Samuël die kende de Heere ook niet. De Heere kende mij en dat wist ik toen nog niet. Nu weet ik het wel.

Er kon volop gebakken worden, zo vlug bestuurden mijn handen zich door de kracht des Heeren. Het werd etenstijd, moeder wist dat ik werk had, maar wist niet of ik kwam eten. Al had ik niets geen eten gehad; dan was ik niet blijer dan nu. De meester zei: *joh, je blijft hier eten.* Ik dacht, nou dat is fijn. Ik zat aan de tafel en Juffrouw schepte een diepbord vol met gestampte boerenkool, - geen putje erin - en twee lepels met vet en een groot stuk worst. "Eten maar joh!" Maar Joh kon niet, hij moest bidden en dat deed de meester niet, zijn vrouw niet en Marie de dienstmaagd niet. Ik begon te schreeuwen. Wat is er nu aan de hand met je, joh? Wij moeten toch bidden; de Heere is het waardig. O, zei de meester dan doen wij het ook. Na het bidden begon ik weer te schreeuwen nu begrepen ze er niets van. Toen zei ik: *ach mijn moeder, vader, grootmoeder en mijn broertjes hebben dat niet.*

De meester zei: "Vrouw je moet maar zo'n zelfde pot klaarmaken voor die mensen."

Toen gingen wij aan het eten; dat bord van mij was zo leeg. "Moet je nog meer Joh?"

Ik zei: *ik dank u Juffrouw, het was heerlijk.*

Nou ik kan zeggen dat die mensen met mij blij waren. Na gedankt te hebben, waren wij zó aan het werk, totdat ik zoveel had opgelegd dat de oven het niet bij kon houden. Wat had ik een schik.

De meester zei: "Goed zo joh, gaat zo voort! Maar vertel mij eens, je vader is zeker wel een vakman?"

Ik zei: *en of! Er bestaat geen tweede, die zoals hij snijkoek kan maken, bruidsuikers..., ik noemde maar op. Hij is daar en daar geweest, maar hij wou niet op zondag werken.*

"Weet je wat? Je vader moet ook maar eens komen praten."

Terwijl had Marie de emmer met eten gebracht. Een hele worst bovenop; wat had ik een vracht! "Breng je vader maar mee hoor!"

Ik kreeg kracht van Boven. Ik riep aan de trap: *vader kom eens gauw!*

Vader kwam beneden. - Dat was in de Warmoezierstraat - Vader zei: "wat een vracht!"

Ja, zei ik, alles van de Heere!

Toen heeft moeder en grootmoeder de Heere gedankt. Moeder bad en grootmoeder dankte. Dat ging er goed aan toe. De Heere was erbij, Die heeft mee gegeten.

Toen zei ik: *vader je moet direct mee; de meester wil u hebben, neem je bakkers kleren en ga mee.*

Daar liep ik, ik zo klein en vader zo lang. Toen wij in de zaak kwamen keken allen naar vader. De meester sprak met vader, en hij moest maar beginnen. Hij nam zulke grote stukken deeg, allen keken vreemd op. Ze dachten: die is sterk! De baas zijn ogen glinsterden. De baas was meesterbroodbakker, en vader was van alles op de hoogte. Nu werd hij voor goed aangenomen. Zo had de Heere ons gered. O, wat heb ik toen geleerd:

*Ze liepen als een stroom Hem aan
Hij liet ze nimmer schaamrood staan.*

Want als de Heere redt, dan doet Hij dat goed. Niet alleen voor de ziel, maar ook voor het vlees. Toen David hongerde riep hij ook tot God, en er kwam voedsel. Wat zou je denken? *Hij helpt in nood.*

Al deze uitreddingen waren nog niet het *leven* van het leven. Samuël had misschien wel duizendmaal de lichten in Gods huis opgestoken maar hij lag - voordat God hem riep -nog dood in zonde en in misdaden. Dus, alleen uitreddingen maken nog geen bekeerd mens, alhoewel het groot is. Paulus kwam er pas achter toen God hem bekeerd had. Lees Galaten 1 vers 15: "*Maar wanneer het Gode behaagd heeft, die mij van mijner moeders lichaam aan afgezonderd heeft en geroepen door Zijn Genade.*"

Nu komt er een grote beproevingsweg voor mij voor de dag. De meester ging verhuizen naar de Saflevenstraat, hoek Ochtendveldstraat; daar kregen we een grotere zaak. Wij werkten van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Alles met de hand doen; een zwaar werk, maar de Heere gaf kracht. Ik kon toen een andere baas krijgen, maar dat mocht niet. Wij hebben daar enkele jaren gewerkt. Ik was daar tweede bediende geworden. Ik kreeg de sleutel van de zaak. Laat ik het maar zeggen: ik was de lieveling van mijn meester en van zijn vrouw geworden. Als ik mee ging naar de Dordtsche markt, dan moest ik daar blijven slapen en kreeg ik van alles op de weg.

Er werkte een Belg, een goddeloos beestmens, die spotte met mij. Het was op een zaterdagavond dat ik de lege kisten van de markt naar de zaak bracht. Ik en mijn kameraad hoorden wat op de zolder. Wij gingen naar boven ieder met een scherp mes. Toen wij eenmaal boven waren, sprong die Belg van ál de trappen af. Hij had een kaars aangestoken op een kist en rond die kist brandbare stoffen gelegd. Dus wanneer die kaars zou uitbranden, dan zou die kist en wat er rondom lag branden, en de gehele fabriek was afgebrand. Wat gebeurt er? De baas was op zondagavond naar de schouwburg gegaan; het meisje was thuis. Er werd gebeld, en een man met een masker om liet een pistool zien. De dienstbode schrok zó hevig dat zij de deur dicht smeed. Hij heeft daarna, toen het meisje weg was, met een valse sleutel kans gezien de deur te openen en is er met de geldkist vandoor gegaan.

Maandagmorgen, naar gewoonte, was ik zeer vroeg in de zaak. Ik had de ovens al goed heet gestookt, de knechten kwamen. Er werden juist kolen gebracht en die moesten betaald worden. Ik riep als gewoonlijk: "*Meester, kolen!*"

"Ik kom eraan, Joh."

Maar daar komt de baas huilend naar beneden; geen geld, heel de kist was weg. De knechten gaven ieder wat en de kolenman ging weg. De baas hoorde dat van die dienstbode, dus liet de politie komen. Het allereerste werd ik verhoord. Ik kon zeggen waar ik geweest was: onder het woord van ds. H. A. Minderman. Ik moest mee naar het politiebureau in de Witte de Withstraat, daar werd ik verhoord door de Commissaris Fuik. Die man ging eerst te keer als een turk. Ik zei: "*als u blijft vloeken, zeg ik geen woord.*" Alles werd nauwkeurig opgeschreven, maar wij schoten niet op. Er werden twee politiemannen naar mijn moeder gestuurd. (Ik woonde toen in de Van Gaffelstraat.) Mijn moeder werd erg boos dat ze mij hadden opgebracht. Wij hadden juist winteraardappelen op de zolder liggen en zij wilde die niet overscheppen, omdat dat teveel moeite was. Mijn moeder zei: "Ik wil dat u dat doet". Maar ze zeiden: "Ach moeder, wij moeten onze plicht doen, maar wij geloven niet dat uw zoon dat op zijn schouders kan gelegd worden. Hij zal wel spoedig thuis komen." Zij gingen onverrichter zaken terug. Daar zat ik nou.

Ik kreeg die nacht een droom en zag in die droom wie het had gedaan. Ik zag de geldkist in de sloot werpen bij het land van Hoboken. Ik wist die plaats precies. Ik werd daarna weer gehoord. De commissaris was nu een lam gelijk. Hij was zo vriendelijk tegen mij en vloekte niet. Ik vertelde hem precies wat ik gedroomd had en ook wie de dader was. *Zozo*, zei de commissaris, *en weet je ook wie dat is?* Ik zei: *ja mijnheer, hij heet Berkhout*. Wij gingen op stap naar de Nieuwe Binnenweg waar de sloot was. Ze zouden de dreg uitwerpen. Ondertussen zuchtte ik tot de Heere en zei: *"och Heere, help mij en doet U de kist vinden."* Zij dregden en na een paar keer gedregd te hebben kwam de kist boven. Wij gingen weer terug en ik kreeg koffie en brood. Zij zagen dat ik bad, maar wat ik bad wisten zij niet. Ik dankte en bad de Heere dat Hij de droom had gegeven.

Na het eten zei de commissaris: "het is wel eigenaardig, maar ja de kist is er in ieder geval." De commissaris wilde nu meer weten. Ze waren bij de dominee geweest en die zei: *die Jan was zondag in de kerk, ook 's avonds*. Dus de inlichtingen klopten. Toen ging ik de commissaris vertellen waar Berkhout zat. Die zat in een café in de Goudserijweg. Daar vonden ze hem. Zij brachten hem waar ik was. Ik zie hem nog binnenkomen. Hij dacht, dat heeft Jan gedaan. Hij keek mij nijdig aan. Hij viel door de mand en ik mocht naar huis.

Ik liep de Heere te danken en te loven op de weg naar huis. Maar vader wilde niet meer naar de patroon terug, dus ik ging ook niet meer. Vader was zó nijdig. En of ik al zei: *"Vader daar kan de meester niets aan doen, hij had gezegd tegen de politie 'die jongen heeft er part noch deel aan.'"* Maar vader bleef bij zijn stuk. Dus, zo ik al schreef, was vader zelf gaan bakken in de van Spijkstraat en dat nam heel goed op. U kunt nu wel begrijpen wat een diepe weg de Heere met mij hield, maar ik begreep er niets van. Maar verder.

Bij iemand inbakken valt niet mee, daar zal ik maar niet over schrijven. Wij kregen zelfs een bakkerij met een ouderwetse oven erin, zoals het volk van Israël vroeger gebruikten. Maar wat gebeurde daar? De zaken gingen goed, maar de Heere was ons tegen. Vader wilde daar niet aan, die vocht als een leeuw. Mijn zuster Anna was gevallen op haar knie en zij kreeg een abces bij haar lies en die zweerde zo geweldig, en wat de dokter probeerde, niets wou helpen. Niemand wilde die wond verbinden, of liever gezegd durfde het niet. Ik heb die wond gedurig schoon gehouden. Maar wat gebeurde er? De Voorzienigheid wilde dat wij daar vandaan moesten.

Het huis was donker en zó vochtig; het was een krot, in één woord. Vader wilde met alle geweld er niets van weten en ging op Gods dag bakken. En hoe moeder al waarschuwde, het hielp niet; hij bakte. Wij gingen de maandag daarop met een wagen naar Gorinchem, met de boot. Het stormde hevig toen wij op de boot zaten. Er was niemand op te markt de zien, we moesten met de lading weer terug. Vader kreeg hevige pijn in zijn buik en kroop onder een zeil bij de boot. De boot kon niet varen en centen had vader niet, dus wij kropen beiden onder het zeil. Wij keerden toen terug na de storm.

Moeder had gezegd: man, je verkoop niets, je hebt de Sabbat ontheiligd. Vader wilde daar niet van horen en ik durfde niets te zeggen, ik was bang dat vader zou gaan vloeken.

Wij gingen verhuizen en mijn zuster moest voor een open raam liggen, want zij kreeg t.b.c. Zij mocht zondares worden bij God en stierf kort daarop. Zij was volgens

moeder goed weggegaan in Hem Die zondaars redt. Het volk kwam in huis en wij zongen een versje uit Psalm 45: "*Straks leidt men haar met statie uit haar woning.*" Er is ontzaglijk veel meer gebeurd, maar dan zou er geen eind aan komen.

Nu meer over de daden des Heeren, Die Hij met mij heeft gehouden. Overal waar ik heen reisde, had ik een geopende consciëntie. Toen ik nog jong was zocht ik de van God bekeerde predikers op. Bij dominee Stam kwam ik veel, al van mijn negende jaar, bij dominee van Smalen, dominee Klinkert en dominee Otte. En dan in de Dijkstraat, daar kwamen allemaal, zo men ze noemde, *zware dominees*. Ik kon beluisteren of zij van God geleerd waren. Er kwam toen een man spreken. Dat was ds. H. A. Minderman, een man met de wijsheid van God. Ik zat al om 7 uur in St. Laurenskerk, 10 uur weer, dan om 2 uur en ten laatste 7.30 uur. Ze keken vroeger niet zo nauw. Ik voelde mij altijd rustig in Gods huis. Toen ds. Minderman kwam, zijn moeder en wij daar blijven kerken. Hij hield op maandag lering [catechisatie]. O, wat was dat heerlijk onderwijs! Ik had spijt als het uur om was. Wij bleven wel eens langer als wij erom vroegen.

Maar nu komt het. Hij had zonen, die vroegen of ik meeging naar de Kermis. Wij speelden toen op de veemarkt. Maar wat gebeurde er? Ze zeiden: "Jan, doe niet zo mal. Onze vader is vroom, maar dat behoeven wij niet te zijn. Kom op, Jan, vooruit." Ze waren de kermis aan het bouwen; de meisjes gingen ook mee. En daar gingen we. Maar wat gebeurde er? Moeder, met grootmoeder had goede verwachting van mij, en vermaningen kreeg ik genoeg. Maar nu kwam de strijd. Ik liep en struikelde over een pen van een tent en viel met mijn maag boven op zo'n pen. Dat kwam omdat ik onder het zeil wilde kijken; en toen riep een neger wat. Daar lag ik te kermen van de pijn! Hoe ik toen thuis kwam kan ik niet beschrijven. Ik dacht, nu is er voor mij niets meer aan te doen. Moeder keek mij aan en zei: "Jan, jij bent ergens geweest waar je niet hoorde." Ik was ineens zo van streek, zij had mij zo vermaand! Ik ging naar bed, maar van bidden kwam niets. Er was een stem die zei: *jij hoeft niet meer te bidden*. Van slapen kwam niets. Dan lag ik op mijn rug, dán op die zij, dán weer op mijn andere. 'Is het nou zó erg dat je bent wezen kijken naar die kermis? Als nu de jongens van de dominee gaan, mag jij toch ook wel? Niets erg hoor, je kan wel te vroom zijn ook.' En zo viel ik in slaap.

Maar o, die maag! Ik zal morgen even kijken. En werkelijk, er was een blauwe plek. Maar het ging weer over. Wat is de mens toch! Hij denkt niet door, hij zondigt zichzelf liever dood dan naar God te gaan.

Ik kreeg een kameraad en die z'n moeder vreesde ook de Heere, net als mijn moeder. Deze vriend trok mij overal mee naar toe. Maar ik ging mee, dus het was niet zijn schuld maar mijn schuld. Anders willen wij daar ook nog achter weg kruipen, dan doen wij net als Adam. Wij gingen naar een circus. Daar was een knap meisje van 18 jaar en deze was koorddanseres. Ze liep over een stalen draad, hoog in dat circus. Zij zong:

*'Een atleet moet zich bewegen;
Eén misstap, en dan is 't te laat.'*

Zij zat op de draad met een tafeltje, alles balancerend, maar ... plotseling brak de draad. Met een gil viel zij omlaag. Het publiek gilte en ... daar lag dat jonge kind dood op de grond. Ik ben toen het circus uitgevlucht met de uitroep: "*dat is mijn schuld; was ik niet gegaan, dan had het niet gebeurd.*" Ik wist het, maar dat arme kind

niet. Ik kan het nooit vergeten wat dát was. Ik leefde nog en waarschuwingen genoeg, maar ... voorthollen maar.

Ik wil niet al mijn kwaad naar voren brengen waar ik in gevallen ben, maar nu nog iets. Die kameraad z'n moeder vermaande ons nog. Ach, ik zie dat arme, rijke mens nóg staan. "Jongens, gaat niet op verkeerde plaatsen, denk er om, God ziet wat wij doen." Ik zei tegen mijn kameraad: *laten wij maar niet gaan*. Maar het ging door. Het was juist de kroning van de oude Koningin. Wij keken naar het afsteken van een schip op het toneel. Plotseling ontplofte er iets en de gehele komedie vloog in de brand. De mensen vlogen over elkaar heen. Ik bleef alleen staan en riep als een gek: "dat is mijn schuld." Ik wilde mezelf nu laten verbranden, maar de brandweermannen pakten mij beet en gooiden mij buiten de deur. Mijn kameraad zag ik niet meer. Maar wat een schrik, dat gebouw was *het casino*. Ik vluchtte maar weer naar huis en onder de dekens maar bidden om vergeving. En al die waarschuwingen van die predikanten werden in de wind geworpen. Dan was het weer: *ik zal het nu beter gaan doen*. Maar er kwam niets terecht van al die beloftes. Ik heb moeten leren dat het Woord voor ons is, maar dat wij met alles tegen dat Woord des Heeren zijn. Wij willen niet zo de Heere het wil. Duizend keer heb ik beloofd het beter te maken, maar nee hoor, er kwam niets van terecht.

Ik werd op een zekere dag voor iets, waar ik niets mee te maken had, gearresteerd door twee agenten, met een vrachtje dat ik ergens moest brengen voor iemand. Drie dagen heb ik in die cel zitten bidden om er uit te komen, maar niet met schuld tegenover God. O nee, wij misbruiken des Heeren liefde en trouw. Ook daar kwam ik weer uit.

Ik werd hoe langer hoe meer 'vroom-goddeloos.' Ik stond in Utrecht te luisteren naar een rede van Kloosterman. Die man bewees voor honderden mensen dat er geen God was. Hij zei: "die Bijbel is door een stelletje rijken in elkaar gezet om de arme, domme mensen te verleiden." Ik ging het haast geloven. Het was al zóver dat ik niet naar de kerk ging en als ik ging, nou ja, dan deed ik dat voor moeder.

Ik liep met een zwaar beladen wagen naar de Maaskade, en ik kon niet de hol op komen van de Maasbrug. Ik zei: *als er dan een God is dan zal Hij mij, ongelukkige helpen*. Ik riep en zei: "*Heere, help mij, dan zal ik U dienen mijn leven lang*." Ik nam mijn wagen op en riep tot mijn hond: *vooruit hektor!* En werkelijk, ik was zó boven die hol. Ik keek om mij heen, maar ik zag geen mens. Ik dacht: *dat is de Heere die mij geholpen heeft*. Ik ga die hol af en ineens een knal. De ruiten op de Maashaven waren stuk. Ik rij door en daar hing een man geheel uit elkaar geslagen, dood in de boom. O, wat een vreselijk gezicht! Ik leefde nog, maar die man niet meer. En ik dacht, *dat is voor eeuwig kwijt, o Heere, bekeer mij*. Zo liep ik de gehele weg terug. Ik weer met nieuwe moed de weg op; *er was een God!* Ik kroop weer in de schoolbanken van de *verbeteringsschool*, maar ging in die tijd weer achteruit.

Ik kreeg kennis aan een meisje; *en nou moet het goed gaan*. Ik was zo vroom dat ik geen koekjes of iets dergelijks zou gegeten hebben, dat op Gods dag gekocht was. Ik had nu jaren de naam gekregen van "vrome Jan", en dat was hij. Hij geloofde het zelf ook. Dat meisje had geen zin in mij, omdat ik zo'n kwezel was, maar het ging toch door. Wij trouwden in de kerk over, dus dat moest goed gaan. Nou zal het beter worden: *eigen baas; een eigen houten sleutel!*

Van al die beloftes kwam niets terecht. Af en toe naar de kerk, totdat de Heere er aan te pas kwam. Wij woonden toen in de Zijdewindestraat. Wij hadden een gemengde zangvereniging opgericht "*Loof den Heere!*" De arme dwaas dacht: *nu is het klaar*. Ik ontmoette een oude vrouw in de straat, die zou naar mijn vrouw gaan, ons kind was ziek. Mijn moeder had al gezegd, dat al die zogenaamde zangverenigingen uit de duivel zijn. Er waren wel zangers en zangeressen bij Salomo en David, maar dat was ter ere van God. Nu, die oude vrouw Wielaard hield mij aan en zei: "zo, Jan, hoe heb ik het nu toch met jou? Ik zie je niet meer in de kerk, dat gaat niet goed zo." Ik zei: "O, vrouw Wielaard, ik ben nu aan een zangvereniging "LOOF DEN HEERE", Wij hebben Zondags zang, juist als het kerk is. Ik probeerde mij zelf er uit te helpen, maar dat ging toch niet. Ach, wat is een mens? Zij zei: "Jan, dat is uit de boze, van de satan." Mijn vrouw vond het ook niet goed, maar ik kon en wilde er niets van horen. Maar vrouw Wielaard zei: "Jan, je moet mij beloven weer naar Gods huis te gaan, want daar hoor je, ik hoop je zondag te zien. Jou moeder weent over je." Nu dat deed mij een groot leed.

Wat gebeurde er? Ik werd geroepen bij mijn kind. Wij hadden al nachten gewaakt, het kind kon niet op adem komen en het was juist een hittegolf; het kind stierf in 1911, 15 augustus. Toen kon ik het niet verwerken. Ik vloog naar mijn schoonmoeder, mijn schoonzus deed open en zo viel ik neer met de woorden: "Dat is om mijn zonde." Wat gebeurde er? *Hard gekreten, spoedig vergeten*. Ook dat ging weer over, totdat het jaar 1914 aanbrak.

BEKERING

Het was voor de oorlog, wij woonden toen in de Zegwaardstraat, boven een café. Het was toen maar steeds: "Die Mij verlaat heeft smart op smart te vrezen." En dat was zo; ik wist geen raad meer. Ik ging die zondagavond naar Gods huis. De dominee sprak over Jeremia 3: "*Bekeert u!*" Meer heb ik niet gehoord. Dit weet ik wel, het was of er een Egyptische duisternis over mij viel. Hoe ik thuis gekomen ben, weet God alleen. Mijn vrouw zei tegen mij: "wat is er gebeurd met jou?" Ik zei: "o, wij moeten bekeerd worden en wij zijn onbekeerd." Wij zouden naar bed gaan en toen heb ik voor het eerst van mijn leven samen met mijn vrouw gebeden. Wij bogen onze knieën en ik kon niet anders zeggen dan: "*o Heere, bekeer ons.*" Mijn vrouw raakte ook aan het schreeuwen en ik niet minder. Wij hadden toen twee kinderen. Wij konden niet slapen, want ik dacht, *als ik soms in slaap val, dan lig ik in de hel en dat zou rechtvaardig geweest zijn.*

Ik ben die maandagmorgen naar de dominee gegaan, als een waanzinnige. Ik belde met een bevende hand. Ik werd binnen gelaten, maar die dominee wist geen raad met mij. Hij zei: "zo bekeert God de mens niet." Toen dacht ik dat ik bezwijken zou. Ik moest er maar een einde aan maken; al mijn zonde kwamen nu voor mijn aangezicht te staan. Het was nu voor eeuwig kwijt. Ik liep door de Goudsestraat en toen ontmoete ik een koster van Ds. Minderman en die vroeg: "*Waar moet jij heen?*" Het schijnt dat die man er meer van wist, van mij. Hij zei: "kom eens binnen." Ik vertelde hem wat ik van plan was. Ik had tegen een goedgeoed God gezondigd en nu was er voor mij geen redding meer, ik zou er nu maar een einde aan maken.

Hij zei: "dat moet je niet doen, Jan, want dat is het laatste." Hij vertelde mij hoe God hem uit de wereld had getrokken. Daar mocht ik naar luisteren en ik dacht, dan kan het wellicht voor mij ook nog. "Weet je wat je moet doen, Jan? Je moet maar vragen of de Heere je genade wil bewijzen." Zoals ik toen was, was ik rijp voor de hel, ik zag geen uitweg meer. Alle hoop was mij ontvallen, er was voor mij geen redding, ik had tegen God gezondigd. Ik ging mijn weg, na die Godzalige man gegroet te hebben. (Het was Veldhoen, het was een echte Veldhoen ook, dat wist ik toen nog niet, maar nu weet ik het.)

Ik kwam bij mijn vrouw en vertelde haar alles. Weer konden wij de slaap niet vatten. Er was een stem die sprak tot mij en mijn vrouw uit Jesaja 65: "*Ik ben gevonden van hen die naar Mij niet vraagden, Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten.*" Verder ging het niet. Wij zeiden: "*o Heere, als dat van u is, laat het ons dan in Uw Woord vinden.*" Wij gingen er uit en staken het licht op. Ik nam zuchtend de Bijbel op en sloeg hem open zonder te kijken, met de schrik in ons hart. En jawel, daar lag het open voor onze ogen. Toen kregen wij te zien dat wij nooit naar Hem hadden gevraagd en nooit naar Hem hadden gezocht, dus al ons zoeken viel buiten Hem; het was waardeloos; al ons bidden was een bidden geweest zonder Hem. Maar dat de Heere nu naar ons had gezocht en dat Hij ons gevonden had, dat was zó groot en dat Hij ons gevonden had zonder ons zoeken. O, wat een wonder! Hier werd uit geopenbaard het vrije werk Gods; hoe God Adam opzocht en Adam niet God. Dat is even een stuk. U kunt het geloven of niet, maar wij waren blij dat Hij ons gevonden had en ons gezocht had. O, die zoekende liefde! Wij hebben die nacht weg liggen zinken! Van slapen kwam niets, het was voor ons een nieuwe wereld, het aardrijk was vernieuwd. Wij hoorden de bomen juichen en de vogels kwamen in het venster zitten

zingen. Dat was nou die nieuwe hemel en aarde, het was of alles Gods lof zong. Wij stonden ermee op en gingen er mee naar bed. *Ik*, zegt de Heere, *zal ze lokken en daarna in de woestijn leiden*. Maar met die tekst hadden wij geen moeite, o nee, dat begrepen wij niet.

Het was in Rotterdam zó bekend. Het volk kwam in huis, eerst de oude Van de Wetering en daarna vele andere kinderen van God, van alle kerksoorten, maar enkel uit liefde. O, wat hadden wij toen een heerlijk leven! Het was voor ons lente en de zomer in aantocht, in de natuur en genade. Wij moesten des nachts Zijn lof zingen; het was een Jubeljaar. Zondag kwam het volk tot middernacht bij ons, zelfs van verre. Wij zagen ze als bomen wandelen toentertijd.

Maar de duivel stond op zijn achterste poten. Hij wilde graag alles wegnemen, hij zond zijn gezanten uit. De kastelein met zijn dochters gunde ons dat leven niet en als er nu mensen in het café waren, dan stampten ze met de biljartstokken tegen het plafond en trokken de bel krom. Ze smeerde de deur met vuil en bonden eens een dode kat aan de deurknop. Dat waren tekenen van de Heere, de satan wilde ons niet kwijt. Huid voor huid en al wat iemand heeft zal hij geven voor zijn leven. Mijn schoonvader kwam in dat café en zei: "mensen, dat moeten jullie niet doen, laat ieder in de waarde waar hij in zit." Ze hebben toen geluisterd en dat in geen geval meer gedaan. Maar wat gebeurde, ze lachten ons wel uit, maar dat was alles naar Gods Woord. De kastelein werd in het ziekenhuis opgenomen met kanker in zijn keel en stierf kort daarop. Hij vroeg of ik hem kwam bezoeken, maar toen was hij al weg. Vreselijk, vindt u niet? Het ging niet om ons, maar om des Heeren werk. Wij hebben een tijd zo mogen opspringen van zielenvreugd.

Strijd was er en er kwam nog meer strijd. Mijn vader en mijn broers lieten een draaiorgel voor de deur stilstaan en die speelde er flink op los, de Faus, Loagrim, Paljas, enz. Zij wisten dat ik veel van muziek hield en gaven die mensen van dat orgel een gulden. Ze hingen allerlei teksten in de bakkerij op, om mij te plagen, maar dat mocht ik nemen, want ik zelf had de Heere zo geplaagd met mijn zonde.

Ik zette al het deeg, dus ik was veel alleen. O, wat een gebedsure kreeg ik van de Heere. Maar ik kreeg: *In de wereld zult gij verdrukking hebben!* Daarna: *Die Ik lief heb, kastijd Ik*. De liefdes-uitlatingen hadden ons ziek gemaakt, net als de Bruid in het Hooglied: *Ik ben krank van liefde*. O, die liefde Gods! Dat was nou ook de genade Gods, dat begreep ik toen niet. Mijn vrouw deelde ook in die liefde. Als zij wat kreeg, dan kreeg ik ook wat, en andersom. Het is wel geweest dat ik het op een briefje schreef en dan zei mijn vrouw wat zij had gehad, en dan klopte dat.

Maar dat bleef zo niet. Ik kreeg zware maagkrampen, ik kon haast geen eten meer verdragen. Ik kwam eens terug met mijn handwagen uit Delft en zakte op de Heulbrug in elkaar. Ik ruste even en toen kwam ik thuis en viel op de trap neer. Ik ben toen naar boven gesukkeld en toen naar bed. O, wat een pijn, maar ik mocht het billijken. U weet dat ik jaren geleden op mijn maag was gevallen en daarop ontstond nu 'de beloning'.

Voordat ik verder ga, is er wat gebeurd. Ik ging toen onder Ds. Fraanje ter kerk, omdat die man bevindelijk sprak. Toen was het of hij mij moest hebben, en zei: "Er zijn mensen die spreken over de liefde en zijn overal in: ziekenfonds, begrafenisfonds, noem maar op." Nu was ik met mijn vrouw in enkele van die dingen. Hij keek mij zo

aan dat ik dacht dat hij iets van mij afwist. Ik ben naar huis gevlogen en zei dat tegen mijn vrouw. Die deed de la open van haar kast en wierp heel de boel in de kachel. Ze zei: *Als de Heere dat niet wil, wil ik het ook niet.*

Nu las u van mij dat ik kort daarop ziek werd. Daar lag ik nu! De dokter kwam en die zei: *"Opname in het ziekenhuis."* Dat was iets waar wij niet op gerekend hadden. Zondagsavonds kwam het volk. Ik zou de dag daarop opgenomen worden. Het volk vroeg of ik nu sterven kon. Ik lag toen nog in die liefde. Ik had gekregen:

*"Hoop op de Heere, gij vromen,
Is Israël in nood,
Er zal verlossing komen,
Zijn goedheid is zeer groot." enz.*

Ik zei tegen het volk: *"ik ga niet sterven, want de Heere heeft nog werk voor mij en Hij heeft gezegd, dat Hij mij stellen zou tot in de grijze ouderdom en dat ik fris en groen zou zijn."* Het volk keek elkaar aan alsof ze zeiden: hij heeft er geloof voor. Ik had gekregen: *"over u zal de Zon der Gerechtigheid opgaan."* Het werd maandagmorgen, de ziekenwagen kwam voor en ik moest daar in. Mijn vrouw en Van Alphen brachten mij weg naar het Bergwegziekenhuis. Ik werd gebracht in de badkamer, de hoofdzuster betastte mij aan de maag en ze zei: *hier zit zeker de pijn.* Dat voelde ik goed en ik dacht aan die kermistent, toen ik viel, ik dacht aan de vruchtgevolgen.

Op dat zelfde ogenblik raakte ik mijn geloof kwijt, en het versje; ik was ineens als een geestelijk dode. Benauwd dat ik het kreeg, ik kon niet meer bidden of geloven. Ik dacht als ik zo moet sterven, is het voor eeuwig kwijt. Ik werd op een brancard weggereden naar de zaal. Daar lag ik nou: *zonder God in de wereld.* De dokter zei: "U moet morgen geopereerd worden." Ik schrok er van. Wat heb ik die nacht en dag liggen bidden, of God mij helpen wilde. Ik kreeg toen met kracht: *"Ik zal u genezen."* Toen ik des Heeren stem hoorde, knapte ik op en toen kwam de dokter na alles wat er met mij gebeurd was naar het lichaam. Toen de dokter kwam, zei ik: *"Dokter, ik behoef niet geopereerd te worden."*

"Ben je gek geworden?"

"Nee dokter, maar de Heere heeft gezegd: Ik zal u genezen en de gezondheid doen rijzen."

Wat werd die dokter kwaad, hij liep zo weg. Er was een lieve zuster, met liefde van Boven, en deze heeft mij geholpen. s' Morgens om vijf uur aangekleed en een arm gegeven om te lopen langs de ledikanten. Dat ging heel best.

Mijn vrouw, met van Alphen, kwam mij halen, zonder rijtuig, dus lopend van het ziekenhuis Bergweg naar de Zegwaardstraat. De Heere ondersteunde mij. Uitgekled en naar bed. Dokter Tuinzicht kwam en betastte mij en zei: *Met Gods hulp zal ik u genezen.* En dat klopte. Het dieet was: melk, eieren en biefstuk. Mijn vader was zó kwaad op mij, dat ik ziek lag. Mijn vrouw kreeg maar een paar gulden, dus haast zonder één cent. Maar wat gebeurde er? Er kwam melk, vlees en eieren. De dokter had gezegd tegen mijn vrouw: 'u moet goed op hem letten, want de zweer kan van boven uitkomen of van onderen.' De dokter was weg en die dag kwam alles er langs bovenuit. Maar mijn vrouw kwam met water en dat was mijn behoud. Toen kon ik geen stoelgang krijgen, niets hielp. Geen klyasma, geen wonderolie, de dokter heeft toen met handschoenen alles eruit gehaald en ik kreeg zo verlichting. Het was een ernstige maagzweer, bloedend. Plat blijven liggen zonder hoofdkussens en toen geneesmiddelen in nemen Belladonna D. 3. Toen waren de pijnen weg en de genezing ging heel langzaam.

Maar o, wat een heerlijk ziekbed. Dat de Heere Jezus nu voor mij ook had geleden, en zonder zonde, maar mét mijn zonde. Ik zonk er onder weg. Alles werd betaald, van het volk kwam zoveel geld. Er kwam zoveel geld binnen, van het geld des Heeren: onder de schoteltjes, onder het schoorsteenkleed, enz. Overal lag geld. Eieren volop, biefstuk, melk. En de dokter werd betaald zonder dat wij het wisten. Zo zorgde de Heere voor ons. Ik werd beter, ik werd sterker ook en kon weer aan het werk.

Ik predikte aan mijn kraam in Leiden tegen de mensen. Vloekte iemand dan vermaande ik. Veel volk kwam er aan mijn kraam. Brier kwam ook elke week kijken. Hij had toen een boodschap aan mij. Hij zei: "*dag Jan, Henoch wandelde met God en God nam hem weg en hij was niet meer, tot volgende week bij leven en welzijn.*"

Ik kon er niet achter komen wat dat betekende. Toen kwam hij de volgende zaterdag en hij zei: "*Vraag maar om ontdekkend licht aan de Heere.*"

Ik dacht dat ik licht had. Ik vroeg onder mijn kraam om ontdekkend licht en zei: "*Heere, Brier heeft het gezegd.*" Op weg naar huis vroeg ik het, in de trein en thuis niet minder.

Het was Rustdagmorgen, ik was goed gestemd. Ik ging naar de kerk en mocht een paar kruimpjes oppikken. Het was goed. Bokking, mijn vriend, had het ook zo goed naar zijn ziel. Wij waren net twee dronken mensen: dan weer lopen, dan weer stilstaan. Ik kwam thuis en vroeg aan mijn vrouw of het goed was dat ik naar het gezelschap ging. Nu dat was goed, mijn vrouw had liever gewild dat het bij ons thuis was geweest, maar dat ging om de beurt. Ik kwam daar aan met mijn zakken vol geladen, niet te weten dat mijn zakken werden geledigd. Wij gingen zitten en ik kreeg een plaats naast een oud mannetje, deze zei: "*Ik zie dat jij wat te vertellen hebt en ik weet al wat jij zingen wilt.*"

"Nou, zegt u het dan eens."

Hij zei: "*Psalm 116: God heb ik lief.*"

Ja, dat is in mijn hart om te zingen Wij zongen dat versje, maar weinigen zongen mee. Toen gaf die man een versje op: *Uit diepten van ellende*. Ik dacht: wat een onderscheid, en nu zongen allen mee. Hij had mij uitgehoord en sprak veel met mij over het leven.

Ineens was er een vrouw die zei tegen die oude man: 'u moet hem geen riem onder het hart steken, want dat is gevaarlijk.' Ik schaamde mijzelf weg en ging snel de trap af, alsof de duivel achter mij zat. Ik kom buiten en daar valt met kracht in mijn ziel: "*Uit u geen vrucht in der eeuwigheid.*" Ik dacht dat is dan voor eeuwig kwijt! Weg was alles.

Het viel verkeerd, ik wilde niet naar huis, want dat zou erg zijn voor mijn vrouw. Ik kreeg het zó benauwd dat ik geen raad wist. Ik wilde mijzelf gaan verdrinken, maar dat ging niet. Ik ging na een nacht niet geslapen te hebben naar de zaak van mijn vader. Ik stond aan de oven en had de schieter in mijn hand. Ik werd zó naar, mijn vader zag het en nam de schieter over. Ik vloog naar de w.c. En daar kwam God met deze Waarheid in mijn ziel: "*Alleenlijk ken dat gij tegen de Heere uw God gezondigd hebt.*" Toen kwam een beetje verademing, het kon nog. Dat woordje "alleenlijk" deed de deur open voor mij. Ik kreeg daarna nog meer ontsluiting. Brier had zijn zin dat het er zo langs ging.

Ik leerde door Van de Wetering vrouw Groeneveld kennen. Daar zijn mijn vrouw en ik menigmaal geweest, met vrucht voor onze ziel. Deze vrouw had nooit kunnen lezen of schrijven, maar kreeg het toch ook van Boven. Zeldzaam zoals dat zieltje werd

bijgestaan. Ik weet nog heel goed dat ik de groeten moest doen van Van de Wetering uit Rotterdam. Ze riep mij boven een heel klein trapje in de winkel. Zij zei: *Ga zitten.* Ze zei: *Hoe ben je aan mijn vriend gekomen?* Daar zat ik in de val, maar de Heere gaf mij te spreken wat er gebeurd was. De tranen kwamen haar ogen uit. Het was een arme weduwe, zij had een winkel, maar o zo weinig erin, haast geen garen, geen band, geen kruidenierswaren. De Heere gaf mij geld om haar te verzorgen. Ik kocht voor f. 100,- garen, band, enz., een kist vol. Toen die kist aankwam wist zij niet van wie dat kwam. Ze is er wel achter gekomen.

Toen ging mijn zaak achteruit in plaats van vooruit. Ik werd straatarm. Ik stond toen met suikerwerk op de markt te Leiden. Ik vergeet het nooit, ik verkocht die dag niets en het vroor dat het kraakte. Ik kon niet warm worden en geld voor een kop koffie had ik niet. Die oude moeder in Israël kwam zelf met een stoof met vuur, koffie en brood en met een boek dat ik ze had geleend om voor te lezen voor haar dochter. Ik kon mijzelf toen warmen en lekker eten. Er kwamen toen klanten. Ik kon niet meer bidden, misschien heeft vrouw Groeneveld het gekregen. Ik verkocht toen veel. Ik heb toen de stoof, keteltje en kopje terug gebracht en toen naar de trein. En u zult nooit raden; ik sloeg het geleende boek open en er zat achter een briefje van tien in. O, wat een schat was dat!

De Waarheid van mijn kindsbeen af: *Gaat dan henen, onderwijst alle volken, enz.,* kwam terug, maar ik had er geen zin in. Ik kon niet spreken. Ik heb toen les gekregen van een hoofdonderwijzer te Schiebroek, een echt kind des Heeren. Ik ging voor het Admis-examen, maar dat wilde de Heere niet; alles werd afgebroken.

Ik kreeg een zaak in suikerwerken, het geld vloog in de geldkist en ik dacht: dat is beter dan predikant worden. Ik kocht twee huizen vrij op naam en ging aan het bouwen. Als ik er nog aan denk, word ik nog bang. De fabriek was klaar en werd geopend, dus... draaien maar. Het volk des Heeren die ik kende, kregen allen een proefblik, dus dacht ik: *dat is het en dat moet gaan!* Het ging ook: de bestellingen werden uitgevoerd, maar nog geen geld. Duizenden onder de mensen, maar geen geld. Dus achteruit, al de gelden kwijt. Dat kwam door eigen schuld. Ik was God kwijt geraakt, ik kon nergens bij komen. Het volk had mij los gelaten nu ik in de ellende zat. Heel de boel over de kop. Daar komen twee paters om heel die fabriek te kopen, en zij kochten de gehele boel. Ik mocht toen veel gereedschap houden voor niets en zij zorgden voor een woning voor ons in de Agniesenstraat. Daar zat ik, met een groot gezin, zonder geld, zonder God; maar dat was zo niet. Hij was bij ons.

Ik zou proberen om weer een zaakje op te richten in suikerwerken. Maar wat is dat zonder geld? Niets. Dus ik werd zeer arm, geen geld meer en geen eten. Dus dat was erg. Het was zaterdagavond toen dat gebeurde. Mijn dochter zei: "vader heeft geloof dat het komt." De Heere liet het tot zaterdagavond elf uur wachten. Wij moesten beproefd worden en die beproeving duurde lang. Om elf uur werd er gebeld en iemand bracht een grote mand met boodschappen. Van alles zat er in: vlees, aardappel en groenten, tabak, sigaren en geld. O, wat hebben wij daar de Heere in mogen zien. Ik, zo'n sterveling! *Ik wilde en kon het woord niet uitdragen; ik had geen tong, enz.*

Nu ga ik met u een heel moeilijke weg in. Wij zijn verhuisd naar Zaagmolenstraat. Toen ik daar zat, dacht ik, nou hebben wij het gewonnen; ik kreeg toen 400 gulden van een nederig, menslievend man. Die ouderling zei nog: "de Heere zegene u." Nu het ging alles voor de wind, maar het was de Noordenwind. Wij verkochten erg veel,

ik had in 1928 veel verkocht, met kerstmis, Sint Nicolaas; het ging in een woord goed, zo ik dacht.

Toen brak opeens een ziekte uit in huis. Bijkans allen lagen ze aan de roodvonk. Nou, het was een roodvonk ook, hij spatte overal heen. De zaak moest gesloten worden, de winkel werd leeggehaald en alles ging naar de verbranding. Toen werd vrijdag 13 januari mijn dochttertje Cornelia ziek. 's Avonds lag ze nog te bidden in de kelder en zondagmorgen twaalf uur ging zij de eeuwigheid in. Daar zat ik weer: geen geld, geen eten, niets van dat alles en het kind mocht niet lang boven aarde blijven staan. Maandag 30 januari kwam de bedienaar van de begrafenis. Ik zei: "*Mijnheer, durft u het aan om een kind van God te begraven zonder één cent in huis?*"

"Ja hoor", zei hij.

Nergens in en toch betalen, dat is het moeilijkste. Maar het gaat, want het geld op de wereld is van Gods volk, niet van de wereld. Dus elk kind van God is zo rijk als God. Terwijl de bode had opgemaakt wat het koste fl 154,- valt er een brief door de brievenbus. Ik doe de brief open en er zaten tien biljetten in van tien. Ik zeg tegen de bode: 'hier hebt u er al honderd'. Dinsdag 31 augustus kwam er een postwissel met f 34,- en even later nog meer. Wij hielden nog over ook, al was het weinig.

Het wordt nu toch erg. Terwijl wij aan het begraven zijn, haalt de politie mijn dochter Bep weg. Wij komen thuis en Bep hadden ze weggehaald zonder mijn toestemming. Maar het moest, zij moest plotseling geopereerd worden in haar keel. De Politie kwam mij zeggen direct te komen 'want uw kind is stervende'. Nu moet ik ook nog zeggen dat het een heerlijke begrafenis is geweest. Ik zei: "*Heere, neemt u ze allemaal maar weg.*" Maar de Heere liet het bij één.

Er waren kinderen Gods die kregen woorden dat ons gestorven kind een kind van God was. Er was een man die ging naar het kerkhof, omdat hij wist dat dát kind een kind was van God. Het is een heerlijke begrafenis geweest. Maar nu weer die tijding van onze dochter Bep. Wij gingen direct er heen; zij lag in de barakken in de Pijnakkerstraat. Wij kwamen daar en moesten onze schoenen uittrekken en een overjas aan doen van linnen, voor de besmetting. Ik zei tegen een zuster uit Duitsland, *dat ons kind niet zou sterven, maar leven en dat de Heere het zou voorzien.* Ze zei: "*ik geloof in de Heere.*" Zij kon het in Hollands niet goed uitspreken. Mijn vrouw en ik moesten onze mond spoelen met Sublimaat, dat was een ontsmettingsmiddel. Het is vergif, maar om te spoelen niet. Mijn vrouw dronk het glas uit en de zuster schrok zo hevig dat ze uitriep: *O, God!* Toen kwam de dokter en mijn vrouw kreeg toen direct melk met een tegengif. Zij had gekregen *dat 'al zou ze iets dodelijk gedronken hebben het zou niet schaden'*. Het is ook niet gebeurd.

Nu, de oorzaak van al die omstandigheden was dat ik geen zin had het Woord des Heeren uit te dragen en ik kende de Borg nog niet als mijn Zaligmaker.

Eerst nog iets van onze levensstand. Wij zaten nu brodeloos en zonder geld. Er was een politie-dokter en die vroeg mij: "als nu door die God, waar u in gelooft, mij wil gebruiken om u te helpen, neemt u dat aan?"

Ik zei: "*Ja, als het zó ligt dan wel.*"

Nu kwam er kort daarna een mijnheer en die zei: "ik mag niet binnen komen wegens besmetting, maar houdt uw hand maar op." Hij telde in mijn hand 40 gulden aan papieren Rijksdaalders. Ik stond aan de grond genageld. Er werd melk gebracht en wij moesten veel drinken. Dat kreeg ik elke week in mijn handen. Dat heeft lang geduurd, totdat onze kinderen waren genezen. Daar zaten wij weer. Maar de Heere wist raad. Ik was in 1923 in Schiedam werkzaam geweest, in Vlaardingen, en daarna in Utrecht.

Ook daar hebben wij verschillende omstandigheden meegemaakt. Wij hebben drie keer brand gehad, en ook toen heeft de Heere geholpen. Om een ding te noemen: wij woonden in Capelle a/d IJssel, daar kregen wij brand door Johanna, die enige maanden oud was en met een kam tegen een kachel aanduwde. De kam kleefde aan haar hand vast en zij verbrandde haar gezicht, hand en voet. Ik haalde ze uit de kinderstoel en legde ze op de vloer in de gang. Toen lag er nog een in de wieg. Ook deze redde ik en het vuur heb ik geblust, met mijn handen, met de Heere er bij, anders had alles verbrand. Ik bracht Jo naar het Rotterdams Ziekenhuis en direct werd het kind geholpen. Ik moest blijven en stond op de gang te wachten toen het kind geholpen werd. Er waren nog meer vrouwen op de gang tegen wie ik ging preken. Ik geloofde dat mijn kind niet zou sterven. De dokter geloofde in mijn geloof. "Het kan, zei hij, maar ik kan het haast niet geloven."

Ik mocht daar staan zuchten en ik geloofde ook dat de kinderen van die vrouwen er uit zouden komen. Het is zo gebeurd. Ons kind zou gekost hebben 1000 gulden verpleegkosten, maar ook dat voorzag de Heere. Hij doet wonderen. Het is een leven geweest, dat de moeite waard is beschreven te worden.

Ik was door al die ellende de weg kwijt, ik kon niet meer geloven dat Gods Woord Gods Woord was, zover was ik afgezak. Ik was een vijand van God geworden, en ook van mijn zaligheid, totdat de Heere kwam. Want ik had geen voeten om te staan, wat ik mee had gemaakt daar kon ik het niet mee doen, het was alles tekort voor de eeuwigheid. Ik werd een hellevaarder, ik zag geen mogelijkheid meer om zalig te worden. Alles en totaal alles sneed God af. Totdat de Heere overkwam met Jesaja 54: *"Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste, zie ik zal uw stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten."* Ik was het huis uitgelopen zo zwaar was ik belast met mijn zonden en toen ik er een eind aan wilde maken. Toen miste het, er was een man verdronken en dat had ik kunnen zijn. Maar nu die heerlijke belofte. Ik was werkelijk die verdrukte, ik werd gedreven door Gods toorn, ongetroost was ik, maar Hij wilde mijn troost zijn. Toen zonk ik weg, ik was niet in staat te werken. Ik maakte een heerlijke nacht mee. Ik vroeg: *"Heere, als dat voor mij is, ach, laat het dan onwerven!"* En dat gebeurde; toen heeft het uren geonweerd. Elke donderslag was de stem van mijn God. Toen kon ik Hem omhelzen, ik zonk weg in Hem. Ik moest het aan het volk gaan vertellen. Die waren blijde met de blijden. Maar daar kwam: *"Verheugt u met beving."* Ik hield een lege plaats over. Toen is het gebeurd in de Zaagmolenstraat, in de kelder, toen ik zó werd aangevochten, dat ik touw klaar had. Maar mijn dochter kwam in de kelder en toen kreeg ik tekst op tekst, maar de Persoon werd gemist. Wel wat Hij doen zou! Daarna ging ik verloren, ik zag niets als de afgrond voor mij open ik had mijn weg verdorven. En daar kwam God met de schuldbrief van mij en het recht om mij te verdelen. Maar Hij sprak: *Ik zal niet meer op u toornen of schelden want Ik heb u lief gehad met een eeuwige liefde.* Toen kreeg ik te zien hoe ik van eeuwigheid in Zijn handen was gegraveerd. Hij zei tegen Zijn geliefde Zoon: *Ik wil niet dat deze in het verderf nederdale.* Toen werd ik vrij gesproken van schuld en straf. Jezus Christus had verzoening gebracht bij de Vader voor mij. De ene Waarheid na de andere troostte mijn ziel. Toen werden alle *beloftes Ja en Amen in Hem.* Toen huppelde ik van zielsvreugd. Nu had ik mijn wens verkregen.

Maar wat nu? Ik dacht dat ik nu klaar was. Maar er zei een kind van God tegen mij: *Welkom in de strijd!* Dus nu zou de strijd beginnen. Daar had ik niet op gerekend. Mijn verzoening lag boven bij de Vader de Zoon en de Heilige Geest. Mijn zonde

waren wel vergeven maar kon er niets mee doen. Het is ook uit gekomen, dat ik minder werd. O wat had ik mijzelf vergist. De Rechtvaardigmaking geschiedde buiten mij, die lag vast in de Testamentmaker en dat is Christus. Dus het niets in ons maar het álles in Hem. Nu, ben ik terwijl ik dit schrijf een blind en arm mens. Ik kan mijzelf nergens aan vast klampen. Ik moest in die dagen minder worden.

IN DE WIJNGAARD

Maar nu kwam het Leraarsambt Ik kon niet en ik wilde niet. Ik dacht altijd, daar ben ik de man niet voor, en dan zo'n gewichtig ambt! Het volk in Leiden heeft mij toen uitgenodigd in een Nederlandse Hervormde Evangelisatie. Ik zag er zó tegen op. Maar ja, het was de stem des Heeren, dus het moest.

Ik gaf mijn *jawoord* om het te doen. Toen het de tijd werd om er heen te gaan ben ik eerst naar vader Van Gunst gegaan. Ik had een tekst, maar ik vergat mijn briefje, maar ik wist waar de tekst stond; *Strijd om in te gaan*.

Ik durfde niet. Ik bleef lang weg en toen kwam iemand mij halen. Ik zei: *ik durf niet*.

"Toe nou, het gebouw zit vol, kom mee!"

Benauwd dat ik het had! Het was net of ik naar de slachtbank werd gebracht! Maar daar ging ik. Toen ik op de predikstoel kroop, was het net of alles rond mij duizelde.

Ik gaf het eerste vers op uit Psalm 68 en hield een voorwoord uit die Psalm. De Heere gaf opening.

Maar er zaten twee rijen met communisten vooraan te roken, en ze hadden olienoten en die zaten zij te pellen en te eten. Maar ik had er geen hinder van, want ik zag niets meer. Toen vroeg Brier en Vergunst of ik die mensen wilde vermanen om dat te laten Ik zei: "Ach mensen, deze mensen zijn 6000 jaren te laat geboren Adam en Eva waren de grootste communisten, die hadden niet genoeg aan al die vruchtbomen en namen van die verboden boom."

Ik mocht gewoon doorgaan de Heere gaf kracht in het prediken.

Toen de bediening was afgelopen, toen kwamen die mensen op mij af. Ze waren zo verschrokken, dat één van hun groepje uitriep: *tegen God kan geen mens het uithouden!* Nu was de politie in het gebouw - maar dat wist ik niet, - want die hadden gehoord dat ze dienst zouden verstoren. Maar het is niet gebeurd, de Heere was met ons. Ik ben toen nog even gebleven en ben toen naar huis gegaan. Maar ik durfde niet meer, ik liet alles weer los.

Maar er was een dame, die een dienstmaagd had, die wilde dat ik met Hemelvaartsdag kwam, zij zou alles betalen haar dienstboden hadden goed mogen luisteren. Zij was rooms en wilde van dat geloof af. Toen heb ik met Hemelvaartsdag gepredikt het was goed. Maar ik heb het weer opgegeven. Ik kreeg: *Hij die u roept is getrouw!* Dan weer: *"Ik help u, die God roept, roept de mens niet."*

Daar gingen tijden overheen eer ik weer ging. Ik zou spreken voor de S.G.P. in de Dijkstraat. Er waren veel mensen. Ik sprak over de vier paarden uit Openbaring. Toen ik uitgesproken had kwam er een mevrouw naar mij toe en die zei: "u moet zondag in mijn gebouw komen spreken, dominee."

"Och mevrouw, ik ben geen dominee, ik ben niets."

"Uw woord dat u sprak was goed, en daarom vraag ik u om bij mij te spreken." Dus, zondags naar de Wollefoopenstraat 10 uur en 5 uur. Er waren heel wat mensen opgekomen om mij te horen. Ik kan niet anders zeggen, dat de Heere gaf mij te spreken, met alle vrijmoedigheid. Maar die mevrouw werd het zat en wilde geld hebben en andere predikanten laten komen dus ik lag daar weer uit. Het is gebeurd dat zij een predikant liet komen en die moest dan beneden, in de grote zaal en wij moesten naar boven. Wat gebeurde er? Die predikant was Epker. Hij kreeg een ontsteking in zijn keel, en kon niet spreken toen zijn die mensen naar boven gekomen en het liep vol.

U ziet wel dat de Heere, met ons was. Hij kwam uit vijandschap tegenover mij, maar God rukte hem weg. Hij heeft nadien nooit meer gesproken en is buiten de stad gaan wonen.

Maar ja, het was daar niet meer om uit te houden, dus gingen wij naar een andere plekje zoeken. Ik werkte nog steeds in mijn bakkerij met mijn zoon Petrus. *De nood was mij opgelegd*. Ik kon niet voor- of achteruit. Ik moest, of ik wilde of niet. Vele vijanden kwamen kijken of het niet onderging. Maar ze keken mis, want de Heere breidde uit. Er werden kinderen Gods van voedsel voorzien en zelfs werden er bekeerd. Wij mochten, kennelijk arbeiden IN Zijn Wijngaard. U hebt kunnen lezen: VOOR de Wijngaard en nu zijn wij IN de Wijngaard. Maar dat viel niet mee om met het snoeimes alles af te snijden wat er niet aanhoort. Dat kon ik niet doen, maar de Heere gaf toen wijsheid om het te doen. En om te planten en nat houden; maar *de wasdom* kwam God toe. Dat kon ik niet.

Nu gingen wij een gebouw zoeken. Nu moet ik vooraf zeggen dat er een moeder in Israël was, die kwam uit Capelle aan den IJssel. Zij had jaren onder de leer gezeten en nu woonde zij in de 1ste Pijnakkerstraat. Ze zei: "jochie je moet een ander gebouwtje zoeken." Ik zei: "ja, dat zal ik doen." Maar het was gauw gezegd, maar hoe?

Ik mocht het voor God neerleggen en ik kwam door de Zaagmolenstraat en daar zag ik een pracht gebouw. Ik vroeg was dat kostte per maand. Dat kostte 50 gulden per maand. Maar ik had geen cent op zak. Dus wat moest er nu beginnen?

Ik vroeg aan Hem die alles weet of Hij mij wilde helpen in deze weg. Ik kreeg toen ten antwoord: *Dit is de weg, wandel in dezelve*.

Ik ging naar vrouw van 't Hof. En zo dat ik binnen kwam zei zij. "En hoe bent u gevaren?" Ik vertelde dat, en toen ging ze naar de kast, en gaf mij een maand huur. Wij zaten toen met elf kinderen, dus de lezers begrijpen wel dat ik geen geld had en de ontvangsten waren net goed voor de onkosten. Collecteren deden wij bij de uitgang, wat wij nog doen. Dus niet tijdens de dienst, wat van de Heere niet mag. Dus ik kon de huur opbrengen, maar geen licht, geen gas, geen stoelen, geen predikstoel, maar de Heere zou alles voorzien; en daar wachten wij op.

Ik werd in velen plaatsen geroepen om het Woord des Heeren uit te dragen, dat was dinsdag in Delft. Elektrisch en Gas werd al voor gezorgd. Ik had afgeroepen de zondag tevoren, dat wij daar zouden spreken. Nu was dat een heel geval, hoe zou dat aflopen? Maar ik kreeg te geloven, dat het goed zou komen.

Ik kwam des avonds van Delft van de dienst die ik in Delft had gehouden. Van Alphen en ik liepen op de Goudsesingel. Toen zei van Alphen: hoe komen nu de stoelen er? Hij was zo ongelovig, wat is te begrijpen. Ik zei: "Van Alphen wij hebben deze week nog stoelen." En wat denk u dat er gebeurde? Wij komen thuis, en wie denk u dat er thuis zat? Vrouw van t' Hof. Zij lachte toen wij binnen kwamen. Van Alphen en ik gingen zitten. Het rook zo heerlijk want vrouw van t' Hof had vlees meegebracht en dat stond te braden Ze zei: "hoeveel geld denkt u nodig te hebben voor stoelen?"

Ik zei: "Dat weet ik niet, maar er is een zaak hier die tweedehands stoelen heeft. Dan gaan wij morgen bij leven en welzijn stoelen kopen."

"Ach" zei ze, "dat doe ik niet, u moet dat zelf maar doen, ik zal u geld geven."

Zij deed haar beurs open en gaf mij driehonderd gulden en zei: "u ziet maar." Toen hebben wij de Heere mogen bedanken. Van Alphen, onze vriend en ouderling zonk

weg in tranen. Toen hebben we nog een paar uren gesproken over des Heeren weg en toen kregen wij een stuk van dat heerlijke vlees.

U moet mij niet kwalijk nemen, dat ik vergeten ben te schrijven, hoe dat ik nu in het ambt kwam. Dat is ook wonderlijk gegaan. Er waren toen in Rotterdam weinig predikanten in de Grote Kerk die bij de Gereformeerde Bond hoorden. En wij kregen veel mensen uit de Nederlands Hervormde Kerk. En die mensen hadden mij gevraagd of de Heere mij wilde bekwamen om hun leraar te zijn, en of de Heere mij wilde bekwamen tot het Ambt. Want wij zaten met ongedoopte kinderen en het Heilig Avondmaal kon niet bediend worden.

Het volk sprak in de vergadering om mij te beroepen als Leraar. Ik was toen met algemene stemmen aangenomen. Wij hadden toen een bestuur. Ik had niet alleen een *roeping*, maar ook een *zending*. Dat was deze tekst: *Gaat dan heen, en onderwijst alle volken, dezelve dopende in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes*. Nu kwam er een man van over zee. En dat was dominee Siegers van het *Schip de Hoop*. Deze vond dat de gemeente mij moest beroepen. Toen is de gemeente geïnstitueerd en dan zou na korte tijd de bevestiging plaats vinden, wat ook gebeurd is.

Op 9 Juni 1932 geschiede de bevestiging in het Zendingsgebouw Gerard Scholtestraat 123. Het gebouw had plaats en tekort, zovelen waren overal vandaan gekomen.

Dominee Siegers had als tekst: Lucas 4:18, 19. Hij handelde over *de lastbrief van den Dienaar des Woords* en nam 3 punten: nl.

1. Zijn zending.
2. Zijn bekwaamheid.
3. Zijn opdracht.

Mijn intrede was uit Galaten 1 de verzen 11 en 12.

Het gebouw was stampvol met vrienden en vijanden, dat moet altijd zo zijn.

Als ouderling was gekozen vriend Van Alphen als diaken Nieuwveld. Wij konden na enkele jaren zien dat de Heere met ons was. Wij kwamen toen ook in de Zaadakkerstraat bij elkaar, dan sprak ik drie maal in toerbeurten. Intussen was vrouw Van 't Hof verhuisd naar Capelle aan den IJssel.

Maar om noch even terug te keren naar het gebouw, de kansel werd gemaakt met den Heere. Van de Heiden en Nieuwveld en ik; de vrouwen hielpen mee schoonmaken. Alles was op zaterdagavond om tien uur gereed gekomen.

Vrouw Van 't Hof zei: "Er moeten stoven komen en een kachel, en dan nog een ketel met koppen voor de biddagen." Zij gaf al het geld daarvoor zonder terug te betalen. Wij mochten onder Zijn gunsten 's zondags en in de week samenzijn. Er woonde liefde onderling, en de Heere deed wonderen.

Zo ik schreef was na enkele jaren vrouw Van 't Hof naar Capelle gegaan om daar te sterven. Doordat ik elke zondag in Rotterdam-Zuid sprak, in de Zaadakkerstraat kwamen er veel mensen. Op een keer waren er een ouderling en een dominee onder het gehoor. En die zeiden: "Het is jammer dat zo'n man hier moet spreken in zo'n zaal." Zij zorgden ervoor dat wij het gebouw van een afgedankte Ned. Hervormde Kerk kregen. Het was een mooi gebouw wat na enkele jaren afgebroken zou worden. Zolang mochten wij dat huren. Toen dat zou gebeuren, was de afspraak om toerbeurten te houden. Maar dat duurde niet lang of ik werd beroepen naar Rotterdam-Zuid. Ook daar werden met algemene stemmen ouderlingen en diakenen bevestigd.

Toen kwam de tijd dat wij ons te Rotterdam-Zuid zouden vestigen wat ook gebeurde. Wij kregen een woning op de Dordtsestraatweg, schuin tegenover het kerkgebouw. Wij zijn daarna naar de Strevelsweg verhuisd omdat die woning ruimer was. Het gebouw was elke zondag vol en er kwamen kinderen Gods, overal vandaan. Wij zongen toen de oude rijm van Datheen. Wij hielden toen drie diensten op de dag des Heeren. Het is ook gebeurd van vier, want dan gingen wij nog enkele keren in Rotterdam-Charlois spreken maar dat heeft niet lang geduurd. Het was daar een Bethel. Wij mochten met de bid- en dankdagen heerlijke dagen beleven. Er bleven dan zo'n 150 in het kerkgebouw eten. Voor alles werd gezorgd. Een roomse boer liet melk brengen, zo'n kan vol, en kaas. Wij hadden daar zo'n 150 bekommerde zielen en dan 15 of meer die de Borg hadden mee mogen maken, dus gerechtvaardigd waren. O, ik kan het niet neerschrijven wat een heerlijke stonden wij mee maakten. Ruim 100 kleine kinderen op de leeringen [catechisatie] en zo 50 grote. Dan kwamen wij elke vrijdagavond met de oudjes tezamen dat waren er 80 of 90.

Maar de duivel zat ook niet stil want het is gebeurd, dat de duivel ruiten in liet gooien door de Communisten. Toen kwam er een grote scheur. Enkele diakens pleegden ernstige feiten; ze hielden geld achter wat voor mij bestemd was. Zij namen uit het zwarte zakje geld en wierpen dat in hun witte zakje. Toen hebben wij ze afgezet als diakens. Zij werden boos en maakten een vals huurcontract, op hun naam dus. Zij maakten aanspraak op de kerk. Zij belasterden mij dat ik over de Koningin had gelasterd. Het kwam voor de rechtbank en ik kreeg velen mensen met mij. Ik kreeg toen deze waarheid: *"De zaak die voor u te zwaar is zal ik horen; het gerecht is Godes."*

Toen ik daar als beklagde stond in de beklagdenbank had ik de Officier gezegd dat zij met valse beschuldiging kwamen. De Officier nam ze door en ze vielen door de mand. *Paulus bleef er in, want er zat een bodem in.* Zij werden toen door de Officier onderhanden genomen, en gingen beschaamd heen. Zij lachten ons buiten uit.

Nu gingen ze naar Haringvliet naar de Gemeente werken en vroegen om een contract op hun naam. En dat kregen zij in handen, door een bekende klerk van hen. Met dat valse contract gingen zij naar de Politie, op de Nazerhaven. Dat was wat! Ik moest komen en de Commissaris liet mij dat valse contract zien. Ik zei: "het is vals." Dus dat moest de rechtbank uitmaken. De Officier werd erbij geroepen. Deze zei: "Bevel om de kerk te sluiten!" Hij was bang, zo zei hij, dat er bloed zou storten. Dat was de duivel. Dus op zondag de kerk gesloten, een slot op de deur.

Wat nu te doen? Ik mocht de zaak voor de Heere neer leggen. Mijn geliefde vrouw kreeg: "Zij, hebben Mij vervolgd, ze zullen ook u vervolgen." Daar stond ik op zaterdag met het bevel. Maar wat gebeurd er? De hoofdonderwijzer van *de School met de Bijbel*, aan de overkant, wilde mij helpen en besloot de zolder van het schoolgebouw te geven. Maar voor zoveel mensen mocht dat niet, dat kon die zolder niet houden.

Toen zei dominee Popma van de Gereformeerde. Kerk: "die man moet geholpen worden." Wij kregen toen het grote gym. gebouw. Alle man hielp mee om stoelen te halen uit het schoolgebouw en uit de kerk. Om tien uur was alles gereed. Dus wij konden zondag vergaderen ten spijt van de satan. Ik ging op de dag des Heeren vroeg naar het oude kerkgebouw. Toen ik daar kwam stonden er honderden mensen, want dat was als een lopend vuurtje rond gegaan. Politie te paard en op de fiets. Ze zagen mij aankomen en draaiden hun paarden naar mij toe. Maar ik riep met een grote stem: *"Die de Waarheid liefheeft, volg mij!"* Daar ging de stoet! Vele weenden en andere

lachten. De vijanden dachten: "Fijn zo!" Maar zij hadden buiten de waard gerekend. Want het gym. gebouw stroomde vol. Ze zaten in de paden, op kozijnen en vele stonden. Er waren naar schatting 1000 mensen. De lasteraars wilden ook binnen gaan maar mochten niet. Ze zeiden: "waarom niet, de kerk is toch vrij?"

"Dit is geen kerk, dus maak dat je weg komt!" Ze moesten spoedig maken dat ze weg kwamen, wat ze ook deden. Ik liet zingen: Psalm 68 vers 1. Er werd voorgelezen Joh. 15 van vers 11 tot einde. Tekst was vers 20: *"Gedenkt des Woords, dat Ik u gezegd heb: Een dienstknecht is niet meerder dan, zijn heer. Indien zij Mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen."*

's Avonds waren er nog meer samen gekomen. Toen heb ik gesproken uit Jesaja 26 vers 16, 17, 18. Ook toen was het God Die mij hielp. Het was maar kort, want de duivel wist weer een weg. De afgezette diakenen gingen nu naar ds. Popma om over mij te lasteren. Hij gaf gehoor aan de vijanden, maar ik mocht met David zeggen: *"Laat Simeï vloeken, want de Heere heeft het hem gezegd."* Wij moesten uit het gymgebouw en kregen toen door bemiddeling van de predikant een gebouw: *'Het Nieuwe Verbond'*. En dat kregen wij zo goedkoop. Op 6 augustus sprak ik uit Richteren 6 vers 11-13. 's Avonds ook uit Richteren 6 vers 19-24. Zondag 27 augustus sprak ik uit Micha 7:7. Toen vergat ik de zegen uit te spreken en te bidden. Maar de Heere was in deze drukweg zó goed op ons dat ik twee uren sprak zonder te laten zingen. Ik was mijzelf niet, ik zag niets meer, zo was ik opgetrokken in Hem. Er is niets van mij bij, hoor, want het was de Heere Die het deed door Zijn lieve Geest.

*Want God was aan mijn zij,
Hij ondersteunde mij,
In 't leed dat mij genaakte.*

Dinsdag 5 september sprak voor het laatst in *het Nieuwe Verbondsgebouw*. Het was een pracht kerk. Nu was in tussentijd de kerktoestand onderzocht door de Officier Meister. Hij was erachter gekomen dat zij de boel hadden bedrogen en nu werd de zaak beslecht. Ik behoefde er niets aan te doen. Zij hadden wegens valse handtekening en belediging kunnen vervolgd worden maar wij hebben het erbij gelaten. De Heere zou het doen. En Die heeft het gedaan. Te veel om op te schrijven. Wij mochten met ons eigen Contract weer in het gebouw. Op 7 september hebben wij zonder boos te zijn op die vijanden, die toen ook in de kerk waren om opstand te maken, vergaderd. Maar Hij heeft ze er van tegen gehouden. Gesproken uit Psalm 84:4. Het was een goede avond, de kerk stampvol.

Ik werd daar uitgenodigd op een Communistische vergadering. *Ik ben gegaan. Het hoofd vroeg of er een God bestond. Ik vroeg het hoofd, of hij een vader had?*

Hij zei van ja.

Ik vroeg of hij geloofde dat het zijn vader was.

Hij zei: "Zou ik niet geloven?"

Ik zei: *"is u er bij geweest?"*

Hij werd boos en zei: "dat weet ik zeker."

"Zo, dan moet u ook geloven dat er een God is."

Ze stemde allen in, dat zo was.

Ik vroeg hem: *"wat was er eerder, de kip of het ei?"*

Hij zei: "de kip natuurlijk." Ik heb daar drie uur gesproken met die mensen. Enkele van die mensen brachten mij thuis en vele van hen kwamen in de kerk en zijn gebleven.

Kort daarop, het was oktober, brachten zij zeven mud aardappelen thuis, en daarna zeker wel vijf pond varkensvlees.

Eén ervan wilde niet hebben dat ik bij hem thuis kwam. Zijn vrouw en moeder kwamen al in de kerk. Zijn vrouw kwam zeggen: "dominee, wilt u niet komen; want mijn man zegt: als die vent durft te komen, de bijl ligt klaar."

"Ik kom toch, juffrouw."

Ik ging er heen de andere morgen. Ik belde en werd opengedaan door de man zelf. Hij zei: "Komt u binnen." Hij gaf mijn een stoel en ik raakte met hem aan de praat. Het beviel hem goed, aan zijn gezicht te zien en gaf mij een sigaar. Dat gesprek duurde wel een paar uur, wie God was, en wat Hij aan mijn ziel had gedaan. Ik mocht daar eindigen met het gebed. Hij kwam elke zondag onder het gehoor, tot het laatst toe. Zijn vrouw zei: "Hij is omgekeerd als een blad van de boom."

Zo zien wij dat de Heere wonderen kan doen, ja Hij alleen. Zo hebben wij daarin Rotterdam tot het jaar 1935 vele uitnodigingen gehad. Totdat er een beroep kwam. Het was in augustus dat ik een beroep kreeg naar Gouda. Na veel strijd moest ik het aannemen. Velen waren kwaad geworden dat ik Rotterdam ging verlaten. Nu, ik moest. Mijn afscheidspredikatie was uit de Openbaring van Johannes 3: *"Houd wat gij hebt, omdat niemand uw kroon neme."* Bij mijn laatste woorden heb ik de Rotterdammers aan moeten, zeggen, *dat de stad voor een derde zou verwoest worden.* Ik had dat gekregen en gezien. De rook ging op van de stad. Het is ook geschied.

Toen wij intrede deden was het gebouw *'Het heil des volks'* vol. Ik moest uit 1 Kor 3:11-10b spreken. Met veel strijd ben ik hier gekomen en met veel strijd sta ik hier nog. Na 5 jaar eerst hier in Gouda geweest te zijn en na 5 jaar hier mijn vaste standplaats verkregen te hebben, kan ik niet anders zeggen, of ik moest hier zijn. Vele zijn gestorven van het oude volk. En vele zijn weggegaan, omdat zij niets kwijt wilden, zij wilde godsdienst vasthouden zonder God. Nu heb ik veel hier mogen beleven, ik ben geestelijk armer geworden.

In 1955 werd ik ernstig ziek, toen kreeg ik een maagbloeding, ik zakte in elkaar op dankdag 10 november en werd thuis gebracht. De heer A. van den Berg is toen hier voorgedaan. Ik moest plat blijven liggen. Ik kreeg dat versje uit Psalm 118:9. Dat bracht mij verkwikking. Vele stonden mij te hulp. En de gemeente mocht voor deze ongelukkige bidden. Ik was eerst zó vijandig gestemd, dat ik dat mee moest maken. Ik stond er erg tegen. Toen kwam dat Lieve Wezen mij te helpen. Ik moet eerlijk bekennen dat ik heerlijke dagen daarna heb meegemaakt. De Heere ondersteunde mij. Ik mocht weer opknappen. Maar toen kreeg ik weer een buikbreuk erbij, én nog een grote liesbreuk. Ik mocht bekennen, dat het de vruchten waren van mijn zonde. Nu kon ik er wel van afkomen, maar ik mocht niet. Ik zou het liever maar houden als een gewicht aan de klok, want ik weet, dat ik een doorbrenger ben.

Na twee jaar kreeg ik longontsteking in een ernstige mate, toen dacht ik net als in 1955 te sterven, maar de Heere had nog werk voor mij in Zijn Wijngaard. Het is een zwaar werk. Ik heb vele nachten niet kunnen slapen van de hoest, en daar moesten de breuken ook onder lijden. Mijn - nu gestorven - vriend en broeder Donkersloot kwam mij namens Hem troosten, want dat had ik nodig. Ik moest overeind zitten en toen kwam Hij mij te troosten. Hij heeft de genezing gegeven.

Kort daarop kreeg ik weer last van mijn maag, weer op dieet. Het was zó erg, dat als ik buitenhuis moest prediken dat ik het niet kon houden van de pijn en als ik dan te bidden kreeg dan ging het over. "Ach", dacht ik dan: "wat hebben die zonden toch teweeggebracht." Dan was ik er weer bovenop. Maar er zijn vele dagen heengegaan zonder gevoel en zó dodig, dat ik mijn eigen doodlucht rook. Ziek zijn is niet erg, maar als je niet bij God kan komen dat is veel erger! De mens kan niets doen zonder Hem. Zijn vlees blijft dood en wil niet wat God wil. Hij is een vijand van God, zelfs na ontvangen genade.

DOOR de wijngaard, is een moeilijke weg, tenminste als hij het zelf moet doen, want de Wijngaardnier is er wel, maar Hij wordt altijd niet gezien. Hij gaat wel geregeld door Zijn Wijngaard, dan is Hij voor, of dan achter. Hij houdt goed toezicht over de Zijnen, die Hij heeft aangesteld, want ze moeten leren geheel achter Hem te komen. Zij moeten goed kennis krijgen om met het snoeimes om te gaan. Dat is vanzelf een moeilijk werk, want ze kunnen meer bederven dan goedmaken. Er zijn er, en dat zijn er velen, die deken dat zij het kunnen. Ze gaan met het snoeimes om of het een speeltuigje is. Maar zó is het niet!

Het valt ook niet mee om áchter Hem te komen. Petrus was een lastige leerling, hij dacht met de tijd dat hij het wel kon. Hij moest dan ook geregeld achteruit gezet worden. En ik geloof, dat al die dienstknechten dat moeten leren, want Hij heeft gezegd: *"Al Mijn kinderen, zullen van den Heere geleerd worden"*. En dat is juist zeer moeilijk. Velen denken dat zij er met studie kunnen komen maar zij moeten leren dat studie niet verder gaat dan hun verstand.

Om in Zijn Wijngaard te werken, hebben ze nodig dat Hij ze helpt, en dat willen zij niet. Maar wat zij niet willen moeten ze leren. Zij moeten leren door genade, dat zij vijanden zijn en blijven van nature. En dat zij niet willen wat Hij wil. Zijn knechten worden gedwongen in Zijn Wijngaard te werken, maar willen van nature niet. Ik heb dat nooit gezocht en gewild, maar ik moest.

U hebt kunnen lezen, hoe het met mij gegaan is. Ik ben wel drie keer weggelopen totdat ik moest Ik dacht altijd dat ik dat nooit kon doen. Want ik dacht mijzelf onbekwaam. Maar toen Hij zei: *"Hij Die u roept is getrouw, Die het ook doen zal"*, toen heb ik gezegd: *Heere, als U mij dan tot een mond mag zijn dan zal ik het met u wagen*. En dat is geschied.

Toen ik, zo ik schreef al enkele jaren in de Wijngaard mocht arbeiden, is het gebeurd dat ik uitging, zonder maal of buidel, dat ik naar Delft zou gaan. Maar ik had geen cent op zak. Omdat ik een boodschap kreeg om te gaan prediken, ging ik biddende naar de trein. Ik zei: Heere, als het dan van U is wil mij dan helpen aan geld voor de trein. Ik liep naar de trein. De duivel en mijn boze vlees zei: dacht jij dat je zomaar reisgeld vindt op de straat? Ik kwam aan de trein, en daar kwam een kind van God uit de trein. Die zei: "Zo, zo mag ik u ontmoeten."

Ik zei: *ja*.

Hij zei: "Ik heb een oude klant en die zond mij geld op voor een wissel, dat was een oud posje. Dat was mij, een wonder. Ik zei: "Heere, als ik een van Uw kindertjes ontmoet, zal ik één tiende afstaan. En nu moet ik dat doen."

Ik zei: *Dan moet u dat spoedig doen, want de trein gaat zó weg; ik heb niet één cent, op zak*. Hij gaf mij zoveel dat ik wel tienmaal die reis kon doen. Ik was blij, maar hij die het gaf, was nog blijder. Dat begrijpt u wel. Het was de heer Rijkxen uit Maassluis.

Wat mocht ik toen weer terugzien op de belofte, op mijn 11e jaar uit Psalm 33 vers 10. Mijn ziel zonk weg.

Ik kwam net op tijd in het gebouw aan. Daar zaten drie dames op de voorste stoelen. Ze waren erg werelds gekleed, behalve de moeder. De Heere gaf mij te spreken. En wat beurde er? Er werd één van die meisjes getrokken uit de duisternis tot God. Dat meisje kon niet tot bedaren gebracht worden, zó had de Heere haar in het hart gegrepen. Ze kwam naar mij toe en viel bevend neer en weende bitterlijk over haar goddeloos leven. Om kort te zijn, de Heere werkte doorin het hart van dat kind en zij werd een groot beest bij God. Haar ziel is na enkele jaren in de ruimte gekomen. Zij ging verloren en hield niets meer over dan met de tollenaar: *O God, wees mij zondaar genadig*. Zij leeft nog. Zij is daarna gehuwd met een kind des Heeren uit Bodegraven. Zij heeft kinderen, en die kinderen heeft zij biddend mogen dragen.

Nu moet ik iets daar tussenin voegen. Dat meisje diende in Delft en werd door mijn vrouw in huis genomen, nadat ze half wees was. Ik kwam in die tijd in Utrecht prediken op maandag. Dat deed ik elke week. Toen ik die maandag kwam was er maar één vrouw. Die zei: *ze komen niet, want u hebt een kind bij een meisje*. Dus dat moest dan dat meisje zijn, - want mijn jongste zoon was in Rotterdam, geboren in de Heeglandstraat. - Dus, dat was van haar. Ik ging met die vrouw naar een kind van God, Van de Laan. Ik kwam daar binnen en het huis zat vol. U had die mensen moeten zien kijken! Niemand durfde zijn mond open te doen, totdat Van de Laan zei wat er aan de hand was. Ik vertelde hem dat, toen mijn jongste zoon Benjamin geboren was het volk van God erbij was. En dat meisje dat zij bedoelden, was zo rein als Koningin Esther. Het was een maagd, van binnen en van buiten. U had die gezichten moeten zien! Ze trokken wit en rood. Nu moest ik weten hoe zij eraan kwamen. En zoals het gaat, *die had het van die en een ander weer van die*. Maar ik stond erop, en toen hoorden wij het, wie dat rond hadden gestrooid. Dat was dominee H. en dominee Van 't H. Ik ging die avond naar huis, na eerst veel gesproken te hebben met het volk daar in huis. Nu was de verraderbende ook in Gouda bezig geweest, dus dat liep als een lopend vuurtje rond. De kerkenraad nam dat niet en ging op onderzoek uit. Wij kwamen bij de lasteraar op *De Raam* terecht. Die vrouw was geheel van streek dat zij stond te beven als een riet. Want de kerkenraad had gezegd wij hebben hier iemand van de politie. Zij zei toen: *Visser heeft het rond gebracht*. Dat was een boer te Waddinxveen. Toen is mijn vrouw, juffrouw Haverkamp, en dat meisje erheen gegaan. Daar zaten zij in de kamer van Visser.

Juffrouw Haverkamp vroeg aan Visser: *kent u dominee van Welzen?*

Hij zei: of ik hem ken. En toen ging hij aan het vertellen, niet wetend dat daar dat meisje zat en de vrouw van de dominee.

Toen heeft Juffrouw Haverkamp gezegd: *nu Visser hier zit dat meisje en dan en de vrouw van de dominee*. Toen is daar een spanning gekomen die niet mooi was. Visser is toen kort daarop bij mij aan huis gekomen met een grote kaas, de grootste die hij had en legde die kaas op mijn tafel.

Ik zei: Visser daar is het niet mee goed te maken. *U hebt niet mij gelasterd maar God*. Hij vroeg om vergeving en is toen beschaamd heen gegaan. Ik heb hem niet meer gezien, maar God is met Zijn straffen niet achtergebleven.

Toen ik de maandag daarop weer in Utrecht kwam, zat dominee H. bij de zoon van juffrouw Haverkamp om hem bekend te maken dat hij niet met het zakje mocht staan

bij ons, want hij zondigde tegen Art. 80 van de kerkorde. Maar toen kon ik niet zwijgen. Ik vroeg hem of hij kennis had aan de lasteringen over mij. Hij bekende dat hij dat gehoord had. Ik heb hem enkele dingen onder zijn neus gewreven die hem niet mee vielen. Ik zei: *de Heere laat dat niet ongestraft*. Kort daarop lag hij onder de puinhopen.

Toen naar mijn vriend van 't H. Daar liep het anders, die man kwam in de schuld waar de kerkenraad en zijn vrouw bijzaten. Ik heb hem dat graag vergeven ook. Deze vriend is kort daarop heengegaan.

Ik zou zeggen: Dat hoort nu in de wijngaard thuis. Want u leest van die boze wijngaardeniers die Zijn dienstknechten sloegen en ten allerlaatste de Zoon Zelf. Dus wat aan het groene hout geschied is, zou dat niet aan het dorre geschieden? Dat zijn kostelijke beloningen. Er waren velen van die sprinkhanen die mij lasterden en deze vielen in nog ergerlijke zonde als waar zij mij voor beschuldigden.

De ene strijd na de andere volgde op elkaar. Nu weer een uitredding. Ik moest weer naar Delft. Ik kwam die avond daar binnen in het gebouw lopen. Iemand uit zo'n zenuwinrichting vroeg of het goed was, dat hij met een dertigtal van die mensen mocht komen. Ik zei: *kom u maar*. Ik sprak zo makkelijk voor mijn ziel, dat het een wonder was. Er waren mensen onder die zogenaamd van de duivel bezeten waren. Die spraken onder het woord. Nu had ik daar geen hinder van. Er waren er die gaven mij de hand. Toen het gebouw leeg liep kwam een dame naar mij toe. Dat mens vertelde mij dat ze zo genoten had, dat zij de kosten moest betalen. Dat heeft ze gedaan ook. Zij gaf 15,- guldens en dan de opbrengst nog. Ik mocht met de buit optrekken naar huis. Het viel op een gloeiende plaat. Velen hebben wel gezegd, ja zelfs predikanten: "je moet collecteren *onder* de dienst, dan krijg je veel meer." Maar ik durfde dat niet aan omdat Gods Woord het verbiedt en de Dordtse Kerkorde. Het lag vast in mijn ziel, dat de Heere voor mij zou zorgen. En dat doet Hij nog steeds. Psalm 33 vers 10 is mijn dagelijkse ervaring. Met Huntington en Warburton kwamen wij wel eens onder de schuld, maar dan haalde Heere er ons weer uit.

Wij hebben menigmaal in de put gezeten, maar Hij was het Die ons eruit hielp. Wij hebben veel moeten beleven. Dat die besneden Moorman Ebed-Melech, ons uit de put kwam halen met dertig man. Het is zalig het Woord uit te dragen met de Heere, dan komt alles goed. Wij zijn hier in Gouda en Rotterdam door de lasteringen heen gemoeten maar Hij was met ons.

U moet niet denken, mijn lezer, dat het makkelijk is een Dienaar in Zijn Wijngaard te zijn. Want de slagen kunnen niet uitblijven. Wat heeft de Wijngaardenier niet meegemaakt? Hij werd van alle gehaat. Hij moest door vele verdrukkingen heengaan. Hij bleef alleen over, niemand was er die medelijden had met Hem. Hij moest de pers alleen in.

Menigmaal heb ik mijn dienst opgezegd, dat kwam omdat ik mijn tekort zag. Er waren wel velen die zeiden: *nou heeft hij het gevonden, niet meer in de bakkerij*. Maar zij begrepen er niets van. Het was voor mij heel anders dan voor de predikanten die van de studie kwamen. Want die hadden nooit gewerkt. Dus die vielen er zó in met een groot salaris. Maar ik moest het doen zonder maal of buidel. Dat was niet het ergste, maar wachten op Hem, dat Hij zijn Geest gaf om te spreken, dus altijd in de afhankelijkheid.... En een mens wil niet afhankelijk zijn, hij wil van tevoren weten wat hij spreken zal. Maar het is nodig om te geloven met Paulus: *Ik ben het niet die tot u spreek, maar het is de Geest*.

Slapeloze nachten hebben wij doorgemaakt. En het ergste was: zou dat Lieve Wezen mij willen gebruiken, al was het maar voor een enkele? Want het moet niet te doen zijn om het geld, dus geen broodprediker. Dan is dat moeilijk. Toch mag ik niet ontkennen dat het Lieve Wezen mij ongelukkige niet heeft willen gebruiken als een kromme stok. Hij geeft mij dikwijls bij willen staan. Maar nu wordt het voor mij toch moeilijker, hoe ouder ik wordt. Vroeger, al zeg ik het zelf, ging het wel. Dan wist ik het af en toe wel. Maar nu ben ik tussenbeide geheel onbekwaam om te prediken. Vroeger was ik geen één avond thuis. Elke Rustdag driemaal prediken. En nu is het of alles minder wordt. Ik geloof voor mij, dat het het heerlijkste ambt is om het te mogen doen met Hem. Maar het moeilijkste wanneer Hij niet afdaalt. Nu was het 33 jaar geleden nog anders dan nu. Toen was er nog veel echt volk hier en daar. Maar nu zijn de oudjes haast allen weg en jonge komen er haast niet bij. Het is een vruchtloze tijd.

Kijk ik op hetgeen Hij gedaan heeft, dan krijg ik weer moed. Maar kijk ik op de tijd waar wij in zitten, dan zeg ik: *o wat een treurige tijd!* Maar, *Hij komt binnen zeer korte tijd om Zijn kerk te bezoeken, zo Hij dat vroeger gedaan heeft.*

Toen hebben wij diensten meegemaakt dat het volk mocht smullen van Zijn Woord. Er was geen dienst of er werd getroost door Hem. En nu is het of de Heere Zijn Geest inhoudt. Toch blijft Hij in Zijn Wijngaard, want Hij kan van Zijn volk geen afstand doen. Want Hij verwacht niets van haar. Hij is van al hun doen en laten op de hoogte. Zij vallen Hem niet tegen, want Hij kent ze van eeuwigheid af. Hij heeft ze lief met een eeuwige liefde. De zonde van ons haat Hij en bestraft Hij, dat kan niet anders. Er staat, *dat Hij veertig jaar verdriet heeft gehad van dat volk dat Hem vergat.* Toch kwam Hij Zijn volk geregeld weer op te zoeken.

Nu zal ik maar niet beginnen om alles op te schrijven wat ik in al die jaren heb mee gemaakt, want dan zal het teveel worden. Ik mag nog steeds in Zijn Wijngaard werken. Ik behoef er nog niet uit. Hoe dat zal gaan weet ik in geen geval; wanneer Hij mij komt te verlossen, weet ik ook niet. Mijn wens is: *Heere, als U mij wil gebruiken als een stuk slijk, bewaar en ondersteun mij dan in alles.* Bewaar mij voor de zonde. *Geef mij een wil om te willen wat Gij wil. Dan zal ik willen wat Gij wilt.*

"Ik ben maar een dorre staf en zo ga ik naar het graf." Als ik er soms niet meer ben, die dit leest verhoog mij niet, maar zie dat gij Hém looft en prijst voor hetgeen Hij hem schonk. Want ik was niets en Hij het AL.

*Ik was enkel GAL
En Hij was het AL.
Hij heeft voor mij, ongelukkige, gestreden,
Waar ik dikwijls in zonde was weggeleden.
Ik woude mij dikwijls door mij zonden.
En Hij heelde mijn wonden.
Ik keek nooit naar Hem; maar Hij keek naar mij.
Hij verhoorde mij op Zijn gebed in mij;
Hij stond altijd aan mijn zij,
Of ik zat of lag opzij - Hij was met mij.
Hij heeft niets gehad dan mijn zonden
Waar ik berging kreeg in Zijn wonden.*

*Zijn wonden
Waren mijn zonden.
Hij heeft voor mij betaald aan het kruis
Om mij straks te voeren in Zijn Hemels huis
Maar o wee, ik ben nog niet THUIS;
Ach, 't is hier zo zwaar, mijn kruis
Ach, hoelang zal ik dat moeten dragen?
Dat behoef ik niet te vragen.
Ik draag mijn kruis door mijn zonden alleen,
Omdat mijn hart is als een steen.
(Door de zonde is dit algemeen.)
Een ding weet ik wel
Dat ik ben als de hel.
Hij is de Hemel voor mij.
Ik heb geen kracht aan mijn zij
Ik ben zwak
Hij alleen is mijn kracht;
En zó blijf ik op de been,
Door Hem ALLEEN.
Ik heb Hem in mijn leven altijd tegengestaan,
Maar HIJ, ja HIJ is voor mij opgestaan
Uit het graf
Om te delgen mijne straf.*

JUBILEUMPREEK

Nu volgt hier een verkorte predikatie gedaan op mijn 25 jarige Jubileum, 19 september 1960 des avonds halfacht. Waaraan een receptie voorafging in het gebouw van de Nederlands Hervormde Gemeente "*De Haven*", Oosthaven, van 3 tot 5 uur.

Er waren veel bezoekers om ons de hand te drukken. Er was ook volk van God bij uit andere plaatsen van ons land. Ik had niet gedacht dat er nog zo'n belangstelling zou zijn voor zo 'n ongelukkig mensenkind.

Het gebouw van de gemeente was tot de laatste plaats bezet toen Ds. van Welzen onder het zingen van Psalm 12:1 vers 1 begon. Onder het gehoor zaten Prof. Dr. J. C. Hooykaas, predikant bij de Ned. Hervormde Kerk, enig hoogleraar aan de theologische hogeschool te Sliedrecht, alsmede de heren Th. Kroon te Huizen en H. C. Hoekstijn. Aanwezig was ook Ds. P. P. J. Monster, Predikant bij de Ned. Hervormde Kerk te Gouda.

Nu volgt hier de predikatie voor die avond. Na het votum het gebed. Dan werd gezongen het eerste en tweede vers uit Psalm 121, daarna werd gezongen het eerste vers van Psalm 138.

Het gaat niet om mij, maar het gaat alleen om God en God, als *het Woord*. Want vele zeggen het woord Gods, maar dat is niet genoeg. Wij moeten God k nnen als het Woord, anders, heeft de Apostel Johannes het verkeerd gehad. De Apostel Johannes heeft gezegd dat God het Woord is. Dus als wij prediken dan moet God *het Woord* zijn. Als het zo niet is dan zijn wij aan het woord. Dus dat is het begin voor dit avonduur. En dan komt het er maar op aan, voor ons als predikers, of wij God, het Woord prediken of het woord Gods.

Ja, u zal zeggen, daar ligt niet geen verschil in. Ja, een hemelsbreedte. Want ik lees in de Bijbel dat er staat, dat het Woord niet was bij dominee van Welzen. Maar, bij wie ook? *En het Woord, was bij God*. Daar heb je het nou! Daar gaat het nu juist om, of het *Woord bij God* is of dat woord bij ons is. U voelt wel, dan maken we een contrast en daar wordt zo weinig over gedacht, over het Woord dat God Z lf is. En als wij dan mogen prediken dan moeten wij prediken zoals God het wil, en niet zoals ik het wil. *Want velen zijn uitgegaan*, zegt de Apostel, *maar niet met God...*, maar wel met h n woord.

Nu heeft Dr. Maarten Luther zo'n kostelijke uitdrukking gedaan. Ik las het juist in deze laatste dagen. En wat denk u daarvan? Dat was een man die had God leren kennen. En dat was nog niet genoeg, maar hij had zich aan God leren gewennen. Dat is wat! Wie is er vanavond die d t na kan zeggen? Wie is er, die dat door genade kan zeggen? Om het zo met Maarten Luther eens te worden, of geworden zijn. Maar Maarten Luther zegt: "Neemt Christus uit het Woord dat bij God den Vader is." Lees het maar. "En wat denkt gij nou verder? Zeg maar wat er nog in het Woord te vinden is. Niets." Dus hij maakt hier even een separatie die kolossaal en heerlijk is voor Zijn kerk. Want het gaat alleen maar om Gods doel te bereiken. En dat bereikt Hij; ik niet. Mijn doel is mis, mis en nog eens mis. En als '*mis*' mis wordt dan is alles mis.

Ik hoorde vanmorgen een vrouw zeggen die in hoge leeftijd is; *ach*, zei ze, ik ben blij dat ik u zie. Ze is drie en negentig jaar En wat denkt u dat ik te horen kreeg van dat oude zieltje? Wat denkt u? Ze zegt tegen mij: 'dominee, ik ben leeg en arm, ik denk nou dat het nog niet met al is.' Maar als wij door genade mogen zeggen, dat wij leeg, zijn van onszelf, dat wij arm zijn voor God, dan zijn wij rijk in God. Maar dat zag dat mens niet. Gelukkig maar. Want als wij dat geluk gaan bezien, dan voelt u wel, dan

voelen wij ons niet ongelukkig. Gelukkige mensen zijn er genoeg, maar ongelukkige mensen...!

En daarom is dit nu zo'n heerlijk uur voor mij, - en dat kan geen mens mij ontnemen, - waar God mij voor heeft willen gebruiken en waar ik buiten gevallen ben. God heeft mij Zelf willen gebruiken voor veel mensen in Nederland, in alle hoeken van ons land. En dat is kostbaar. Want Hij heeft mij die boodschap meegegeven: *"Over weinig zijt gij getrouw geweest; en over veel zal Ik u zetten."* En toen heb ik gezegd: *Heere, ik getrouw? Ik ben altijd ontrouw geweest. Maar als U mij getrouw maakt dan ben ik het.* Voelt u wel? Dan leven wij in afhankelijkheid van God, door God en tot God. En dan komen wij altijd in het verlies. En dan houden we niets anders over dan een grote nul! Waar vindt u die? Waar vindt u in onze dagen zulken grote nullen? Gelukkig ze zijn er, die het leven in eigen hand niet kunnen houden.

Het is vandaag aan de dag, dat ik hier 25 jaar als predikant ben, en geliefden, dat ik daarvóór elke maandag, 5 jaar lang het Woord kwam uitdragen. Kostelijk is het geweest - en er zijn er hier nog onder mij - die God heeft willen grijpen als een beestmens, als een goddeloos mens. Want als God komt met Zijn Godheid in ons hart dan maakt Hij van ons een goddeloos mens. Dan worden wij gewaar los van God geleefd te hebben, maar worden vast in Christus. Is dat nou niet heerlijk?

Mijn geliefde toehoorders, mijn zinspreuk was: *Het gaat niet om mij, maar het gaat om het Woord, hetwelk God is.* Dat is het hoofdthema voor dit avonduur. Maar nu hebben we een tekst en die tekst heb ik gepredikt, 33 jaar geleden. Bij deze tekst wil ik u deze avond gaan bepalen. En ik hoop en wens van harte, dat God de Heere ons daar in mocht leiden en dat we iets mochten kennen voor ons eigen hart en onze eigen ziel.

Ik ben u naast de Heere dankbaar, dat ik zoveel gezichten zie, die ik vele malen hier gezien en ontmoet heb. Want vele zijn gekomen, en vele zijn gegaan; maar God is gebleven. En dat is het juist waar het nu om gaat. Wij vragen dan uw aandacht uit de Zendbrief van de Apostel Paulus, aan de gemeente van Galaten en daarvan het 1ste hoofdstuk, vers 11 en 12. Let nu eens op. Ja, let nu eens op.

"Maar ik maak u bekend, broeders, het Evangelium dat van mij verkondigd is, niet is naar de mens; want ik heb het zelf niet van een mens ontvangen, noch geleerd; maar door de openbaring van Jezus Christus."

Ik heb erboven gezet: de verdediging van het Goddelijk gezag. Wij mogen hier 4 zaken in vinden:

1. Wie het verdedigt.
2. Aan wie verdedigt.
3. Waarom verdedigt?
4. En ten laatste: de bekendmaking.

En mocht dan die Geest des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes ons bijstaan in het spreken en het horen opdat onze ziel Hem mocht horen. Amen.

Mijn geliefde toehoorders.

Het is dan voor mij een treffend woord als ik nu even denk dat het vanavond mijn 7000 predikatie zal zijn. Dus dat is heel wat! Net een Heilig getal, dat God dat mij heeft laten uitdragen in Nederland. En daar de Heere toch mee zal gedaan hebben, zo

het Hem zal liefd en behaagd hebben. Want van onze kant kan er nooit iets bij. En dan daarbij heeft Die zelfde God mij bijgestaan om zevenhonderd vier meditaties te schrijven in het blad "De Trompet". Dan zijn we er nog niet, want God heeft mij ook hier in Gouda laten schrijven met mijn eigen handen - én mijn Typmachine en met mijn stencilmachine, die ik van God gekregen had - het zalig afsterven van de dochter van Dominee Zijlstra. Ten tweede heeft God mij wijsheid gegeven om Bunyans werk te vertalen uit de werken van Bunyan: "*Door de Geest bidden*". Dan hebben wij een boek uitgegeven, getiteld: *Een troostelijke samenspraak tussen den Heere en een Zondaar*", van dominee Cowper; die driehonderd vijftig jaar geleden leefde. Dan heb ik uit mogen geven een boekje van Catharina van de Wetering, een dochter van een welbekend kind van God uit Nederland. Die stierf 31 juli 1913 in de stad Rotterdam.

Dus, je voelt wel, ik heb er nooit over gesproken, maar nu vraag ik u om er over te spreken wat God gedaan heeft. Want ik ben maar een eenvoudige spreker. Ik ben maar een ongelukkige blinde man, maar gelukkig, ik heb krijgen te zien dat God alles is in alles. Daarom zien wij nu in de brief van Galaten, *wie het verdedigt*, en dat is Paulus. Die gaat zijn werk verdedigen dat God hem gegeven heeft. En dat doet hij nóg, want hij zegt: *Maar ik maak u bekend...* Hij zegt het zelf, in de eerste persoon. Anders zou u zeggen: *Wel wat een hoogmoedig mens is dat om 'ik' te zeggen*. Nee, hier niet, "want ik heb hetzelfde ook niet van een mens ontvangen." Dus Paulus wil zeggen: *wat ik gepredikt heb dat heb ik ontvangen van mijn God. Dus niet van mij; dus ik heb hetzelfde niet van een mens ontvangen*.

Wie het verdedigt. Die verdedigt het werk waardoor hij door Gods Geest geleid werd, om dat heerlijke Woord uit te dragen. De Apostel Paulus heeft niet gedaan zoals in onze tijd zoveel predikers doen, die wel als Paulus prediken maar nooit beleven. Want als je werkelijk een waarachtig prediker wordt gemaakt, dan moet u daar maar op rekenen dat Hij u daarvoor in de armoe stelt. Dat u dan door genade maar een kruiper wordt en dan kruipende naar de preekstoel. Maar dat valt niet mee! Want ik kan het niet op papier krijgen, nee, je moet het in je hart krijgen, wat God tot u zal spreken. Want ik ben het niet die tot u spreekt, "maar het is Gods Geest Die tot U spreekt." Nu, u voelt wel de eenzijdigheid, om God de eer te geven. En daarom is dat zo heerlijk als wij door genade mogen weten en te weten gekomen zijn, dat wij het niet van een mens ontvangen hebben, noch geleerd, maar door de openbaring van Jezus Christus. Het is een heerlijk voorrecht dat wij mogen weten *hoe wij in de wijngaard zijn gekomen*.

Ik wil u dan gaan bepalen bij dat voorrecht. U vindt het opgetekend in de brief aan de Galaten het 1ste hoofdstuk, het 11^e en 12^e vers. *Maar ik maak u bekend, broeders, dat het Evangelie hetwelk van mij verkondigd is, niet is naar den mens. Want ik heb ook hetzelfde niet van een mens ontvangen, noch geleerd, maar door de openbaring van Jezus Christus*. Ik mocht erboven zetten: de verdediging van het Goddelijk gezag.

Ten 1ste wie het verdedigt. Ten 2^e aan wie verdedigt. Ten 3^e waarom verdedigd en ten 4^e de bekendmaking. Zingen wij vooraf het 1ste vers van Psalm 138.

Na vooraf gebeden te hebben.

2. Aan wie verdedigt en 3^e waarom verdedigt.

De Apostel Paulus komt hier ons te laten horen *aan de gemeenten van de Galaten*, hoe hij er over dacht. Dat niet hij het was, maar dat het hier gaat om het Woord Gods en niet om hem of mij. Hij verdedigt dat Woord Gods dat hij het niet van een mens had maar van God. Dus dat komt hij te verdedigen. Een kostelijk voorrecht dat Woord te verdedigen, waar de mens geheel buiten valt. Hij wil daarmee, zeggen dat niemand dat kan buiten Gods Geest. *Maar ik maak u bekend broeders dat het Evangelie hetwelk*

van mij verkondigd is, niet is naar de mens. Ik kom nu wel even in herhaling maar het is geen wonder want, het is een verdediging wel waardig. Wij zijn zelf, als dienaars des Woords geheel afhankelijk van Gods Geest. De Apostel verdedigt zich aan de gemeente, wat ik ook heb mogen doen. De gemeente van Galaten had dat ook nodig te weten hoe hij 't Woord bracht en door Wie hij dat bracht.

4. De bekendmaking.

Daarom spreekt de Apostel van bekend maken. Hij had het geleerd van Jezus Christus en dat is ook het heerlijkste wat wij hiervoor nodig hebben. Waarom hij dit verdedigt lag in het stuk van zijn bekering en dat hij geweest was op de school van Koning Jezus. Dat is ook de beste leerschool. Het was de Apostel gegeven door openbaring, dat wil zeggen dat *hij* het niet was die tot zijn toehoorders sprak, maar Christus Zelf. Wat zijn die predikers dan gelukkig die mogen prediken door Zijn kracht, die mogen dan bidden: *Onze hulp is in den Naam des Heeren, Die hemel en aarde gemaakt heeft.*

-0-

Zo heb ik hier in Gouda 30 jaar mogen prediken. 5 jaar elke maandag in "*Het heil des volks*" en 25 jaar als predikant op de Westhaven, Turfmarkt, enz. Steeds heb ik dat Woord des Heeren hier, zó moeten prediken als de Apostel Paulus, dat ik het niet van een mens had, maar door de openbaring van Jezus Christus. Dus u kan wel begrijpen dat het niet naar de mens was. Net als hij dat gezegd heeft, want het is ook niet naar de mens. Het is tegen het vlees en bloed.

Ik zou u veel kunnen zeggen van de strijd die wij hier hebben meegemaakt, maar dan kon u hier wel een nacht blijven zitten. Gelukkig is het dat God ons de kracht gaf, om alles buiten de mens te preken want er komt van de mens niets in aanmerking. Dit mag ik wel zeggen dat het er stoffelijk diep door moest. Maar de Heere heeft ons uit al die zorgen gered. Zelfs met ziektes heeft Hij ons bezocht; ook daar heeft Hij ons uitgeholpen.

-0-

Ik zal het daarbij laten, want de preek voor die avond was veel langer. Maar dit mag ik niet vergeten, dat de gemeente ruim 100 gulden bijeen gebracht, daar onze vriend G. Teekens voor zorgde als Penningmeester van de gemeente. Dat zou ik haast vergeten dat mijn vrouw een pldouw kreeg met de afbeelding erop van Esther; een pracht stuk werk.

De toespraken van Dr. J. Hooykaas, Ds. J. J. Monster uit Gouda en vriend Kroon uit Huizen. Het was werkelijk aan aandoenlijke kerkdienst; gevolgd met de toespraken. Veel liefde hebben wij gezien ook van de mensen buiten de gemeente om. Wij mochten ze allen dank zeggen voor hun aanwezigheid. Er werd bij besluit gezongen dat heerlijke versje uit Psalm 72: "*Zijn Naam moet eeuwig d' eer ontvangen*", enz. Velen kwamen mij de hand drukken en zo was dit ook weer ten einde.

Nu wil ik graag noch een slotwoord typen.

Geliefde lezer.

Ik heb u laten horen hoe dat ik VÓÓR de Wijngaard stond. Ik heb u ook laten horen hoe dat ik IN de Wijngaard werd gezet om te arbeiden en hoe ik nu noch steeds in die wijngaard moet arbeiden. Nu is dat zeer makkelijk als je het mag doen zoals Paulus dat deed, niet in eigen kracht maar in Gods kracht. Nu, dan behoef je er zelf niets aan te doen. Hoewel ik geloof dat wij er toch noch teveel met onszelf ertussen zitten.

Gelukkig als hij het mag gevoelen. Maar dan blijft het toch zo, dat hij met Paulus mag weten dat het niet om ons gaat als prediker, maar om Gods Woord.

Nu had ik u geschreven dat het geen bekeringsweg is maar dat het *ter gedachtenis* zou zijn uit mijn leven voor mijn kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen en de familie en het volk dat mij wil kennen in Hem. Er zijn er in ons land en buiten ons land die wij al jaren kennen en die kennis hebben aan hun eigen IK en die de Grote IK hebben leren kennen. Daar zijn er bij die mij allang gevraagd hebben of ik mijn levensbeschrijving wilde uitschrijven. Ik heb er nooit aan kunnen denken om dat te doen, ik gevoelde mij daartoe onbekwaam voor. Tot het laatst toe heb ik er tegen opgezien. Maar nu kreeg ik toestemming van Boven om dat te mogen doen. Ik hoop dat de Heere Zijn eigen werk erin mag bekronen.

Nu dien ik noch steeds IN Zijn Wijngaard en ik mag niet ontkennen dat de Wijngaardier wel eens in Zijn Wijngaard komt kijken. Dat vind ik heerlijk, tot troost van mijn ziel en de gemeente die wel klein is, maar veel groter als ik wel denk. Ik heb veel kinderen Gods buiten Gouda die mij lief en dierbaar zijn. Wij houden contact met elkaar. O zo zoet!

Ja, er is heel veel gebeurd in de 25 jaar van mijn loopbaan. *Vóór* Wijngaard, *in* de Wijngaard, en *dóór* de Wijngaard. Eenmaal moet, ik er UIT, omdat dan mijn tijd om is, en dat Hij mijn ziel wegneemt. Ik hoop in Zijn Wijngaard te blijven tot mijn dood. Toen ik in Zijn Wijngaard werd gezet als een ongelukkig mens, heb ik dikwijls pogingen aangewend om er uit te lopen. Maar Hij hield mij vast. En nu zijn er noch wat van die slachschapen die horen graag een Waarheid buiten de mens om, alles uit Hem. Daar willen de massa's niet aan, die willen leven; en dat volk leert sterven. Want Paulus zegt: *Ik sterf alle dagen*. Dat is gelukkig, niet voor het vlees, maar het vlees moet in de pekel. De mens moet er totaal buiten gezet worden, omdat dat Lieve Wezen de eer zal ontvangen. En Hem komt alleen de eer toe. Wat denkt u? Er zijn massa's hemelzoekers, maar weinig die zichzelf als de hel hebben leren kennen. "Ach, wat erg is dat", zegt men, "om jezelf zó te leren kennen." En toch moet het daar heen. Als Gods Geest in het hart komt van een mens, dan leert hij zichzelf alzo kennen.

Nou noch wat. Nou ben ik zo lang in die Wijngaard geweest en Hij heeft mij dikwijls geholpen. Als ik dat niet had, dan zou ik allang bezweten zijn. Ik heb het meegemaakt dat er een paar struikrovers in de Wijngaard waren gekomen en plaats namen aan de Dis des verbonds. Ik weigerde ze en zei: *U hoort hier niet aan wegens zondige openbare handelingen*. Ze gingen er áf. Eén van hen was zó woedend dat hij mij te lijf wilde gaan. Hij stond te vloeken in de gang van de kerk. Er was een kind des Heeren; die zei bij de uitgang van de kerk: *Man wees toch voorzichtig, want die Gods volk aanraakt raakt Zijn oogappel aan*. En wat denkt u? Binnen een week lag die man dood. De familie wilde hebben dat ik hem begroef. Maar ik mocht niet van den Heere. In Rotterdam was er een oude man in de kerk en die zei: *Ik wil die vent nooit meer horen*. God velde hem neer in de kerk en hij stierf. Honderden mensen zijn getuigen geweest dat er een jonge man naar mijn leven stond. Hij zei: *Hij sterft niet zijn eigen dood*. Hij kwam ná de dienst naar de kansel toe om mij te grijpen. Hij viel achterover op de grond.

Dus u begrijpt wel dat het niet meevalt om in de Wijngaard te werken, maar ik moet omdat De Heere het wil. Nu heb ik dikwijls geprobeerd om weg te lopen, maar dat ging ook niet. Want die aan de weg timmert heeft veel bekijks.

In het begin van mijn loopbaan in de wijngaard dacht ik, dat zal wel gaan. Maar ik behandelde de wijnstokken niet goed. Ik moest al die verkeerde ranken afsnijden met het snoeimes en daar kon ik niet mee overweg. Maar als de Wijngaardenier kwam dan kreeg ik een waarschuwing: *Satan gaat achter mij!* Dat viel dan wel niet mee, maar het was erg leerzaam.

O geliefde lezers, ik heb heel wat meer gemaakt in de Wijngaard. Als dan de Wijngaardenier kwam glimlachte Hij wel eens. Dan zei Hij wel eens tegen mij: *"In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goede moed. Ik heb de wereld overwonnen"*. O, dan kreeg ik weer moed en kracht.

Het is wel gebeurd dat ik erg moedeloos naar de predikstoel ging; en dat Hij zei: *Ik help u*. En dan ging 't weer. Ach ik, moet eerlijk zeggen, Hij heeft mij dikwijls geholpen in de ellendigste tijden. Wij zijn geheel afhankelijk van de Wijngaardnier. Nu is het wel niet zo makkelijk om afhankelijk te zijn, maar als Zijn Geest in ons is dan gaat dat wel, dan behoeven er zelf niets aan te doen. Dat bedoelde ook Paulus in de Galatenbrief. Hij wist ook dat dát Evangelie niet naar de mens was. Zij worden geheel geholpen omdat Evangelie te brengen.

Nu is wel de grootste zorg hoe kom ik UIT de Wijngaard. Dat ligt verschillend, maar op Zijn tijd komt Hij ze halen. Maar dat is nu juist de vrees, daar was Bunyan ook bang voor en Huntington en meer andere dienstknechten. Denk eens aan Calvijn, hij liet zich even voor zijn dood in de kerk dragen op een draagbaar, om naar het Woord des Heeren te luisteren. Zo zijn er velen met strijd uit de Wijngaard gegaan naar die Hemelse Wijngaard. Nu mag ik mijzelf wel eens verblijden in Hem dat Hij mij bij staat.

*Zalig hij die in dit leven,
Jacobs God ter hulpe heeft.
Hij die door de nood gedreven
Zich tot Hem om troost begeeft.
Die zijn hoop, in 't hach'lijkst lot
Vestigt op den Heer' zijn God.*

Daarin wordt Hij verheerlijkt, alleen door Hem. Want God verheerlijkt Zich door Zichzelf, er komt niets van de mens bij. Het is uit Hem, door Hem en tot Hem. Daar bestaat alles in.

Nu, zo geliefde lezers, als ik er soms niet meer zal zijn, denk er dan om, dat u buiten Hem niet kan leven! Want Hij is het leven van het leven! De Heere geve u allen Zijn onmisbare genade om steeds in de laagte te blijven.

U hebt nu kunnen lezen van mijn gedachtenis uit het leven. Zijn leven vóór de Wijngaard, in de Wijngaard, dóór de Wijngaard, maar hoe kom ik UIT de Wijngaard??

Mijn geliefde kinderen, ook aan u een woordje.

U zal na mijn sterven noch wel eens denken aan wat je vader heeft meegemaakt. Jullie lieten nogal eens verstek gaan. Met je 'ossen-koperij', met je 'vaders begrafenis', met je 'land omdat te bezien', maar weet dat eenmaal voor u ook de tijd komt om te sterven.

O, ik hoop het nog te beleven dat dát eens gebeurt: *draagt mij uit, draagt mij uit, want ik ben gewond.*

Nu tot besluit. Dit is door mij, de minste der predikers geschreven, op bevel van de Koning: "*Werpt uw brood uit op het water*", enz. SCHRIJFT!! O, mocht dan dat schrijven zijn tot eer van Zijn Naam en tot blijdschap van Zijn volk! En de Heere geve ons te bukken onder Zijn roede, die er is en nog komen zal.

*Want Hij komt, Hij komt om d' aard te richten
De wereld in gerechtigheid!
Al 't volk, daar 't wreed geweld moet zwichten,
Wordt in rechtmatigheid geleid.*

De Heere mocht het zegenen tot grootmaking van Zijn Naam. Dit is de wens van een arme dienstknecht des Heeren. Vaartwel met Hem! Amen.

Johannes van Welzen.
22 februari 1961
Gouda.